

විභවිගප්පකරණං

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

(අභිධමර් දේශනා කළතර බෝධි පරිශ්‍රය)

පටිච්චසමුප්පාද විභවිගො (245-339)

[සුත්තන්තභාජනියං \(244-249\) \(PDF 13-16\)](#)

[අභිධම්මභාජනියං \(249-339\) \(PDF 17-88\)](#)

[මානිකා\(249-257\) \(PDF 17-22\)](#)

[පච්චයචතුක්කං -365 \(249-251\) \(PDF 17\)](#)

1 වාරය

2 වාරය

3 වාරය

4 වාරය

[හෙතුචතුක්කං-366 \(251-253\) \(PDF 18-19\)](#)

1 වාරය

2 වාරය

3 වාරය

4 වාරය

[සම්පයුත්තචතුක්කං367 \(253-255\) \(PDF 19-20\)](#)

1 වාරය

2 වාරය

3 වාරය

4 වාරය

[අඤ්ඤමඤ්ඤචතුක්කං 368\(255-257\) \(PDF 20-21\)](#)

1 වාරය

2 වාරය

3 වාරය

4 වාරය

නව (9) මූල පද මානිකා 369(257) (PDF 21-22)

1-9

(01)1/1 සෞමනස්සසහගතං දිවධීගතසම්පයුත්ත අසංකාරික සීත370 (16 ආකාරය)
(257-289) (PDF 22-46)

පච්චයවතුක්කං (257-265) (PDF 22-28)

1 වාරය370(257-260)

2 වාරය372(261-261)

3 වාරය373(261-263)

4 වාරය374(263-265)

හෙතුවතුක්කං(265-279) (PDF 28-33)

1 වාරය375(265-267)

2 වාරය376(267-267)

3 වාරය377(267-269)

4 වාරය378(269-271)

සම්පයුත්තවතුක්කං(272-279) (PDF 34-39)

1 වාරය379(272-273)

2 වාරය380(274-275)

3 වාරය381(275-277)

4 වාරය382(277-279)

අඤ්ඤමඤ්ඤවතුක්කං(279-289) (PDF 39-46)

1 වාරය383(279-283)

2 වාරය384(283-283)

3 වාරය385(284-287)

4 වාරය386(287-289)

01 අකුසල නිද්දෙසො(288-295) (PDF 46-51)

(2) 1/1 සෞමනස්සසහගතං දිවධීගතසම්පයුත්ත සසංකාරික අකුසල් සීත 387(PDF 46)

(3) 1/1 සෞමනස්සසහගත දිවධීගතවිපුයුත්ත අසංකාරික අකුසල් සීත 387 (PDF 46)

[\(4\) 1/1 සෞමනස්සභගත දිට්ඨිගතවිප්‍රයුක්ත සසංකාරික අකුසල් සිත 387 \(PDF 46\)](#)

[\(5\) 1/1 උපේක්‍ෂා සහගත දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත අසංකාරික අකුසල් සිත 389\(PDF 47\)](#)

[\(6\) 1/1 උපේක්‍ෂා සහගත දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත සසංකාරික අකුසල් සිත 391\(PDF 48\)](#)

[\(7\) 1/1 උපේක්‍ෂා සහගත දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත අසංකාරික අකුසල් සිත 391\(PDF 48\)](#)

[\(8\) 1/1 උපේක්‍ෂා සහගත දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත සසංකාරික අකුසල් සිත 391\(PDF 48\)](#)

[\(9\) 1/1 දොමනස්සභගත පටිසසම්පයුක්ත අසංකාරික අකුසල් සිත 392\(PDF 48\)](#)

[\(10\) 1/1 දොමනස්සභගත පටිසසම්පයුක්ත සසංකාරික අකුසල් සිත 392\(PDF 48\)](#)

[\(11\) 1/1 උපෙක්ඛාසහගත විචිකිච්ඡාසම්පයුක්ත අකුසල් සිත 393\(PDF 49\)](#)

[\(12\) 1/1 උපෙක්ඛාසහගත උද්ධච්චසම්පයුක්ත අකුසල් සිත 394\(PDF 50\)](#)

02 කුසල නිද්දෙසො(295-303) (PDF 51-57)

[\(31\) ½ සෞමනස්සභගත ඤාණසම්පයුක්ත අසංකාරික කුසල සිත395 \(PDF 51\)](#)

[\(32\) ½ සෞමනස්සභගත ඤාණසම්පයුක්ත සසංකාරික කුසල සිත397\(PDF 52\)](#)

[\(33\) ½ සෞමනස්සභගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත අසංකාරික කුසල සිත397\(PDF 52\)](#)

[\(34\) ½ සෞමනස්සභගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත සසංකාරික කුසල සිත397\(PDF 52\)](#)

[\(35\) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුක්ත අසංකාරික කුසල සිත398\(PDF 53\)](#)

[\(36\) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුක්ත සසංකාරික කුසල සිත398\(PDF 53\)](#)

[\(37\) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත අසංකාරික කුසල සිත399\(PDF 54\)](#)

[\(38\) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත සසංකාරික කුසල සිත399\(PDF 54\)](#)

[\(55\) ½ ප්‍රථමධ්‍යානය කුසල් සිත 400\(PDF 55\)](#)

[\(56\) ½ ද්විතීයධ්‍යානය කුසල් සිත 401\(PDF 56\)](#)

[\(57\) ½ තෘතීයධ්‍යානය කුසල් සිත 401\(PDF 56\)](#)

[\(58\) ½ චතුර්ථධ්‍යානය කුසල් සිත 401\(PDF 56\)](#)

[\(59\) ½ පඤ්චමධ්‍යානය කුසල් සිත 401\(PDF 56\)](#)

[\(70\) ½ ආකාශානඤ්චායතන කුසල් සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(71\) ½ විඤ්ඤාණඤ්චායතනය කුසල් සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(72\) ½ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය කුසල් සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(73\) ½ තේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනය කුසල් සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(82\) 1/2 සෝනාපන්න මග්ග සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(83\) 1/2 සකදාගාමී මග්ග සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(84\) 1/2 අනාගාමී මග්ග සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[\(85\) 1/2 අරහත්ත මග්ග සිත 420/403\(PDF 56\)](#)

[03 අව්‍යාකතනීද්දෙසො \(302-323\)\(PDF 58-74\)](#)

(අවිජ්ජාමූලක නය නැත- කුසල හෝ අකුසල මූලබවක් නැත පිරිසිදු අව්‍යාකත බවක්)

[I කුසල විපාකසඨිබාරමූලකය\(PDF 58-67\)](#)

[\(20\) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු විඤ්ඤාණය 404 \(4 ආකාරය\) \(PDF 58\)](#)

[\(21\) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝත විඤ්ඤාණය 408\(PDF 60\)](#)

[\(22\) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණය 408\(PDF 60\)](#)

[\(23\) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීවහා විඤ්ඤාණය 408\(PDF 60\)](#)

[\(24\) 1/2 කුසල විපාක සුඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය 408\(PDF 60\)](#)

[\(25\) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ච්ඡනය 409\(PDF 61\)](#)

[\(26\) 1/2 කුසල විපාක සෝමනස්ස සහගත සන්තීණය 410\(PDF 62\)](#)

[\(27\) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්තීණය 411\(PDF 63\)](#)

[\(39\) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 412\(PDF 64\)](#)

[\(40\) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(41\) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(42\) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(43\) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(44\) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(45\) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(46\) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413\(PDF 64\)](#)

[\(60\) 1/2 ප්‍රථමධ්‍යානය විපාක සිත 414\(PDF 65\)](#)

[\(61\) 1/2 ද්විතීයධ්‍යානය විපාක සිත 415\(PDF 65\)](#)

[\(62\) 1/2 තෘතීයධ්‍යානය විපාක සිත 415\(PDF 65\)](#)

[\(63\) 1/2 චතුර්ථධ්‍යානය විපාක සිත 415\(PDF 65\)](#)

[\(64\) 1/2 පඤ්චමධ්‍යානය විපාක සිත 415\(PDF 65\)](#)

- [\(74\) 1/2 ආකාසනඤ්චායනන විපාක සිත 416\(PDF 66\)](#)
- [\(75\) 1/2 විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාක සිත 416\(PDF 66\)](#)
- [\(76\) 1/2 ආකිඤ්චඤ්ඤායනන විපාක සිත 416\(PDF 66\)](#)
- [\(77\) 1/2 නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන විපාක සිත 416\(PDF 66\)](#)
- [\(86\) 1/2 සෝතාපන්න මග්ග විපාක සිත 417\(PDF 66\)](#)
- [\(87\) 1/2 සකදාගාමී මග්ග විපාක සිත 417\(PDF 66\)](#)
- [\(88\) 1/2 අනාගාමී මග්ග විපාක සිත 417\(PDF 66\)](#)
- [\(89\) 1/2 අරහත්ත මග්ග විපාක සිත 417\(PDF 66\)](#)

II අකුසලවිපාකසච්චාරමූලකය

- [\(13\) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත 418\(PDF 67\)](#)
- [\(14\) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝත විඤ්ඤාණ සිත 419\(PDF 68\)](#)
- [\(15\) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණ සිත 419\(PDF 68\)](#)
- [\(16\) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීවිහා විඤ්ඤාණ සිත 419\(PDF 68\)](#)
- [\(17\) 1/2 අකුසල විපාක දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණ සිත 419\(PDF 68\)](#)
- [\(18\) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ච්ඡන සිත 420\(PDF 69\)](#)
- [\(19\) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්තීණ සිත 421\(PDF 69\)](#)

III ක්‍රියාසංස්කාරමූලකය

- [\(28\) 1/1 උපේක්ඛා සහගත පඤ්චද්වාරාවච්ඡන ක්‍රියා සිත 422\(PDF 69\)](#)
- [\(29\) 1/1 උපේක්ඛා සහගත මනෝද්වාරාවච්ඡන ක්‍රියා සිත 424\(PDF 71\)](#)
- [\(30\) 1/1 සෝමනස්ස සහගත හසිතුප්පාද ක්‍රියා සිත 423\(PDF 69\)](#)
- [\(47\) 1/1 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත425 \(PDF 71\)](#)
- [\(48\) 1/1 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426\(PDF 72\)](#)
- [\(49\) 1/1 සොමනස්සසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත426\(PDF 72\)](#)
- [\(50\) 1/1 සොමනස්සසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426\(PDF 72\)](#)
- [\(51\) 1/1 උපේක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත426\(PDF 72\)](#)
- [\(52\) 1/1 උපේක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426\(PDF 72\)](#)
- [\(53\) 1/1 උපේක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත426\(PDF 72\)](#)

- [\(54\) 1/1 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත 426\(PDF 72\)](#)
- [\(65\) 1/1 ප්‍රථමධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 427\(PDF 72\)](#)
- [\(66\) 1/1 ද්විතීයධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428 \(PDF 73\)](#)
- [\(67\) 1/1 තෘතීයධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428\(PDF 73\)](#)
- [\(68\) 1/1 චතුසීධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428\(PDF 73\)](#)
- [\(69\) 1/1 පඤ්චමධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428\(PDF 73\)](#)
- [\(78\) 1/1 ආකාසානඤ්චායතන ක්‍රියා සිත 429\(PDF 73\)](#)
- [\(79\) 1/1 විඤ්ඤාණඤ්චායතන ක්‍රියා සිත 429\(PDF 73\)](#)
- [\(80\) 1/1 ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ක්‍රියා සිත 429\(PDF 73\)](#)
- [\(81\) 1/1 තේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන ක්‍රියා සිත 429 \(4 ආකාරය\) \(PDF 73\)](#)

04 අවිජ්ජාමූලකකුසල නිද්දේශය(323-329)

- [\(31\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික කුසල් සිත 433 \(4 ආකාරය\) \(PDF 75\)](#)
- [\(32\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(33\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(34\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(35\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(36\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(37\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(38\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික කුසල් සිත 434\(PDF 76\)](#)
- [\(55\) 2/2 ප්‍රථමධ්‍යානය කුසල් සිත 435\(PDF 77\)](#)
- [\(56\) 2/2 ද්විතීයධ්‍යානය කුසල් සිත 436\(PDF 77\)](#)
- [\(57\) 2/2 තෘතීයධ්‍යානය කුසල් සිත 436\(PDF 77\)](#)
- [\(58\) 2/2 චතුසීධ්‍යානය කුසල් සිත 436\(PDF 77\)](#)
- [\(59\) 2/2 පඤ්චමධ්‍යානය කුසල් සිත 436\(PDF 77\)](#)
- [\(70\) 2/2 ආකාසානඤ්චායතන කුසල් සිත 437\(PDF 77\)](#)
- [\(71\) 2/2 විඤ්ඤාණඤ්චායතනය කුසල් සිත 437\(PDF 77\)](#)

[\(72\) 2/2 ආකිඤ්චඤ්ඤායනය කුසල් සිත 437\(PDF 77\)](#)

[\(73\) 2/2 තේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනය කුසල් සිත 437\(PDF 77\)](#)

[\(82\) 2/2 සෝතාපත්ත මග්ග සිත 438\(PDF 78\)](#)

[\(83\) 2/2 සකදාගාමී මග්ග සිත 438\(PDF 78\)](#)

[\(84\) 2/2 අනාගාමී මග්ග සිත 438\(PDF 78\)](#)

[\(85\) 2/2 අරහත්ත මග්ග සිත 438\(PDF 78\)](#)

05 කුසල විපාකමූලකං නිට්ඨිතං (327-335)

[\(20\) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත චක්ඛු විඤ්ඤාණය 439 \(PDF 78\)](#)

[\(21\) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝත විඤ්ඤාණය 440\(PDF 79\)](#)

[\(22\) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණය 440\(PDF 79\)](#)

[\(23\) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීව්හා විඤ්ඤාණය 440\(PDF 79\)](#)

[\(24\) 2/2 කුසල විපාක සුඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය 440\(PDF 79\)](#)

[\(25\) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ච්ඡනය 441\(PDF 79\)](#)

[\(26\) 2/2 කුසල විපාක සෝමනස්ස සහගත සන්තීණය 442\(PDF 80\)](#)

[\(27\) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්තීණය 443\(PDF 80\)](#)

[\(31\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 444\(PDF 81\)](#)

[\(32\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(33\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණච්ඡයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(34\) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණච්ඡයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(35\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(36\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(37\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණච්ඡයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(38\) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණච්ඡයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445\(PDF 81\)](#)

[\(60\) 2/2 ප්‍රථමධ්‍යානය විපාක සිත 446\(PDF 82\)](#)

[\(61\) 2/2 ද්විතීයධ්‍යානය විපාක සිත 447\(PDF 82\)](#)

[\(62\) 2/2 තෘතීයධ්‍යානය විපාක සිත 447\(PDF 82\)](#)

- [\(63\) 2/2 වතුකර්මාන්තය විපාක සිත 447\(PDF 82\)](#)
- [\(64\) 2/2 පක්ෂවිමධාන්තය විපාක සිත 447\(PDF 82\)](#)
- [\(74\) 2/2 ආකාසානක්ෂවයතන විපාක සිත 448\(PDF 83\)](#)
- [\(75\) 2/2 වික්ෂ්කෂණක්ෂවයතන විපාක සිත 448\(PDF 83\)](#)
- [\(76\) 2/2 ආකික්ෂ්වක්ෂ්කෂණයතන විපාක සිත 448\(PDF 83\)](#)
- [\(77\) 2/2 නේවසක්ෂ්කෂා නාසක්ෂ්කෂණයතන විපාක සිත 448\(PDF 83\)](#)
- [\(86\) 2/2 සෝතාපන්ත මග්ග විපාක සිත 449\(PDF 83\)](#)
- [\(87\) 2/2 සකදාගාමී මග්ග විපාක සිත 449\(PDF 83\)](#)
- [\(88\) 2/2 අනාගාමී මග්ග විපාක සිත 449\(PDF 83\)](#)
- [\(89\) 2/2 අරහන්ත මග්ග විපාක සිත 449\(PDF 83\)](#)

06 අකුසල විපාකමූලකං නිට්ඨිතං (335-339)

- [\(13\) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු වික්ෂ්කෂණ සිත 450\(PDF 84\)](#)
- [\(14\) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝත වික්ෂ්කෂණ සිත 451\(PDF 85\)](#)
- [\(15\) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ වික්ෂ්කෂණ සිත 451\(PDF 85\)](#)
- [\(16\) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීව්හා වික්ෂ්කෂණ සිත 451\(PDF 85\)](#)
- [\(17\) 2/2 අකුසල විපාක දුක්ඛ සහගත කාය වික්ෂ්කෂණ සිත 451\(PDF 85\)](#)
- [\(18\) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ච්ඡන සිත 452\(PDF 85\)](#)
- [\(19\) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්තීණ සිත 453\(PDF 86\)](#)

අභිධම්මභාෂණියං අවසානය

6. පටිච්චසමුප්පාද විභවිගො

සුත්තන්තභාජනියං ආරම්භය

347. අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරා, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, සලායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

347. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් (විපාක) විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ෂධායතනය වෙයි, ෂධායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් (උපප්‍රාප්ති) භවය වෙයි, (කම්) භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙති, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරා-මරණ ද සෝකපරිදේවදුක්ඛදෝමනස්සුපායාසයෝ ද වෙත්. මෙසේ තෙල සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ ඉපදීම වේ.

348. තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජා: දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

348. එහි අවිද්‍යා කවර යත්: දුඃඛත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුඃඛසමුදයසත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුඃඛනිරෝධසත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුඃඛනිරෝධගාමිනිප්‍රතිපදාසත්‍යයෙහි නො දැනීම යි. මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරා: පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො අපුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසඬ්ඛාරො කායසඬ්ඛාරො වච්චසඬ්ඛාරො චිත්තසඬ්ඛාරො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් (උපාදාන) සංස්කාරයෝ කවරහ යත්: පුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, අපුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාර ය, කායසංස්කාර ය, වාක්සංස්කාරය, චිත්තසංස්කාර යි.

තඤ්ඤා කතමො පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො: කුසලාවෙනනා කාමාවචරා රූපාවචරා දානමයා සීලමයා භාවනාමයා, අයං වුච්චති පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො.

එහි පුණ්‍යාභිසංස්කාර කවරෙ යත්: දානමය වූ ද සීලමය වූ ද භාවනාමය වූ ද කාමාවචර වූ රූපාවචර වූ කුසලාවෙනනා යි. මේ පුණ්‍යාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො අපුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො: අකුසලා වෙනනා කාමාවචරා, අයං වුච්චති අපුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො.

එහි අපුණ්‍යාභිසංස්කාර කවරෙ යත්: කාමාවචර අකුසලාවෙනනා යි. මේ අපුණ්‍යාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො ආනෙඤ්ජාභිසඬ්ඛාරො: කුසලා වෙනනා අරූපාවචරා, අයං වුච්චති ආනෙඤ්ජාභිසඬ්ඛාරො.

එහි ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාර කවරෙ යත්: අරූපාවචර කුසලාවෙනනා යි. මේ ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො කායසඬ්ඛාරො: කායසඤ්ඤාවෙනනා කායසඬ්ඛාරො, වච්චසඤ්ඤාවෙනනා වච්චසඬ්ඛාරො, මනොසඤ්ඤාවෙනනා චිත්තසඬ්ඛාරො. ඉමෙ වුච්චන්ති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරා.

එහි කායසංස්කාර කවරෙ යත්: කායසඤ්ඤාවෙනනාව කායසංස්කාර ය, වාක්සඤ්ඤාවෙනනාව වාක්සංස්කාර ය, මනස්සඤ්ඤාවෙනනාව චිත්තසංස්කාර යි. මොහු අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා සංස්කාරහ යි කියනු ලැබෙත්.

349. තඤ්ඤා කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං සොතච්ඤ්ඤාණං සානච්ඤ්ඤාණං ජීව්හච්ඤ්ඤාණං කායච්ඤ්ඤාණං මනොච්ඤ්ඤාණං, ඉදං වුච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

349. එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා විඥානය කවරෙ යන්: වක්‍රවරීඥාන ය, ශ්‍රෝත්‍රවිඥාන ය, ස්‍රාණවිඥාන ය, ජීව්වාචිඥාන ය, කායවිඥාන ය, මනෝවිඥාන යි. මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ‘විඥාන’ යි කියනු ලැබේ.

350. තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං: අසී නාමං, අසී රූපං.

350. එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා නාමරූප කවරෙ යන්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති.

තස් කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සඛ්ඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි නාම කවරෙ යන්: වේදනාස්කඤ්ඤා ය, සංඤාස්කඤ්ඤා ය, සංස්කාරස්කඤ්ඤා යි. මේ ‘නාම’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං රූපං: වත්තාරො ව මහාභූතා වතුන්තං ව මහාභූතානං උපාදාය රූපං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදං ව නාමං ඉදං ව රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

එහි රූප කවරෙ යන්: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් රූපය දැ යි මේ ‘රූප’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ‘නාමරූප’ යි කියනු ලැබේ.

351. තස් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං: වක්ඛායතනං සොතායතනං ඝානායතනං ජීවිභායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

351. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ඡධායතන කවරෙ යන්: වක්ඛායතන ය, සෝතායතන ය, ඝානායතන ය, ජීවිභායතන ය, කායාතන ය, මනායතන යි. මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ඡධායතන යි කියනු ලැබේ.

352. තස් කතමො සලායතනපච්චයා එස්සො: වක්ඛුසම්ඵස්සො සොතසම්ඵස්සො ඝානසම්ඵස්සො ජීවිභාසම්ඵස්සො කායසම්ඵස්සො මනොසම්ඵස්සො, අයං චූච්චති සලායතනපච්චයා එස්සො.

352. එහි ඡධායතනප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ස්පඨිය කවරෙ යන්: වක්ඛුසම්ඵස්ස ය, සෝතසම්ඵස්ස ය, ඝානසම්ඵස්ස ය, ජීවිභාසම්ඵස්ස , කායසම්ඵස්ස ය, මනෝසම්ඵස්ස යි. මේ ඡධායතනප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ස්පඨිය යි කියනු ලැබේ.

353. තස් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: වක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා ජීවිභාසම්ඵස්සජා වෙදනා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

353. එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා වෙදනා කවරෙ යන්: වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය සෝතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, ඝානසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, ජීවිභාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙදනා යි. මේ ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා වෙදනා යි කියනු ලැබේ.

354. තස් කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා: රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගඤ්ඤතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා, අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා.

354. එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා තණ්හා කවරෙ යන්: රූපතණ්හා ය, ශබ්දතණ්හා ය, ගඤ්ඤතණ්හා ය, රසතණ්හාය, ස්ප්‍රෂ්ට්වායතණ්හා ය, ධම්මතණ්හා යි. මේ වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා තණ්හා යි කියනු ලැබේ.

355. තස් කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං: කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානං සීලබ්බතූපාදානං අත්තවාදුපාදානං, ඉදං චූච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං.

355. එහි තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා උපාදාන කවරෙ යන්: කාමොපාදාන ය, දෘෂ්ට්වුපාදාන ය, ශීලව්‍රතොපාදාන ය, ආත්මවාදෝපාදාන යි. මේ තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා උපාදාන යි කියනු ලැබේ.

356. තස් කතමො උපාදානපච්චයා භවො: භවො දුට්ඨො. අසී කම්මභවො අසී උප්පත්තිභවො.

356. එහි උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා භවය කවරෙ යන්: භවය ද්විප්‍රකාරයෙන් වෙයි: කම්මභවයෙක් ඇත, උපප්‍රාප්තිභවයෙක් ඇති.

තස් කතමො කම්මභවො: පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො අපුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසඬ්ඛාරො, අයං වුච්චති කම්මභවො. සබ්බමපි භවගාමීකම්මං කම්මභවො.

එහි කම්මභව කවරෙ යත්: පුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, අපුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, ආනෙඤ්ඤාභිසංස්කාර යි. මේ කම්මභව යි කියනු ලැබේ. භූම භවගාමීකම්මය කම්මභව වේ.

තස් කතමො උපපත්තිභවො: කාමභවො රූපභවො අරූපභවො සඤ්ඤාභවො අසඤ්ඤාභවො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවො එකවොකාරභවො චතුරවොකාරභවො පඤ්චවොකාරභවො, අයං වුච්චති උපපත්තිභවො. අයං වුච්චති උපදානපච්චයා භවො.

එහි උපප්‍රාප්තිභව කවරෙ යත්: කාමභව ය, රූපභව ය, අරූපභව ය, සංඥාභව ය, අසංඥාභව ය, නෙවසංඥානාසංඥා භව ය, ඒකවොකාරභව ය, චතුරවොකාරභව ය, පඤ්චවොකාරභව යි, මේ උපප්‍රාප්තිභව යි කියනු ලැබේ. මේ උපදානප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා භව යි කියනු ලැබේ.

357. තස් කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බන්ති බ්බානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

357. එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ජාති කවරෙ යත්: ඒ ඒ සත්ත්‍වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්‍වනිකායෙයෙහි යම් ඉපැද්මෙක් (පරිපුණ්ණියතණ විසින්) මොනොවට ඉපැද්මෙක් අවකාන්තියෙක් වෙසෙසින් ඉපැද්මෙක් ස්කන්ධයන්ගේ පහළ විමෙක් ආයතනයන්ගේ ප්‍රතිලාභයෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති යි කියනු ලැබේ.

358. තස් කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අඤ්ච ජරා, අඤ්ච මරණං.

358. එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ජරාමරණ කවරෙ යත්: ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති.

තස් කතමා ජරා: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා බණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තවතා ආයුනො සංභානි ඉඤ්ජියානං පරිපාකො. අයං වුච්චති ජරා.

එහි ජරා කවරෙ යත්: ඒ ඒ සත්ත්‍වනිකායෙහි ඒ ඒ සත්ත්‍වයන්ගේ යම් දිරිමෙක් දිරනඅයුරෙක් බණ්ඩිත බවෙක් පැසුණු බවෙක් රැලිනැඟුණු සම ඇති බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමෙක් ඉඳුරන් මිහි කිරීමෙක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා මරණං: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා වුත්ති වචනතා හෙදො අන්තරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා බ්බානං හෙදො කලෙබරස්ස නික්බෙපො ජීවිතිඤ්ජියස්ස උපච්චෙදො. ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයං ච ජරා ඉදං ච මරණං, ඉදං වුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

එහි මරණ කවරෙ යත්: ඒ ඒ සත්ත්‍වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්‍වනිකායයෙන් යම් ව්‍යුතියෙක් ව්‍යුත වන බවෙක් බිඳීමෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් මෘත්‍යුසඬ්ඛ්‍යාත මරණයෙක් කලුරිය කිරීමෙක් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීමෙක් කලෙවරයාගේ බහා තැබීමෙක් ජීවිතේඤ්ජියයාගේ සිඳීමෙක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය දැ යි මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

359. තස් කතමො සොකො: ඤාතිව්‍යාසනෙන වා චුට්ඨස්ස, භොගව්‍යාසනෙන වා චුට්ඨස්ස, රොගව්‍යාසනෙන වා චුට්ඨස්ස, සීලව්‍යාසනෙන වා චුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යාසනෙන වා චුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යාසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස සොකො සොවනා සොචිතන්තං අන්තොසොකො අන්තොපරිසොකො වෙතසො පරිඤ්ඤායනා දොමනස්සං සොකසල්ලං, අයං වුච්චති සොකො.

359. එහි ශෝක කවරෙ යත්: ඤාතිව්‍යාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භෝගව්‍යාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රෝගව්‍යාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලව්‍යාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යාසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දු:බහේතුවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ ශෝකයෙක් ශෝකාකාරයෙක් ශෝක කළ බවෙක් ඇතුළත ශෝකයෙක් ඇතුළත පරිශෝකයෙක් සිත දවන අයුරෙක් දොමනසෙක් ශෝකශල්‍යයෙක් වේ ද, මේ 'ශෝක' යි කියනු ලැබේ.

360. තැපෑල කතමො පරිදෙවො: ඤාතිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස. සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස, ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවනත්තං පරිදෙවනත්තං වාචා පලාපො විජ්ජලාපො ලාලජ්ජො ලාලජ්ජනා ලාලජ්ජිතත්තං, අයං වුච්චති පරිදෙවො.

360. එහි පරිදේව කවරෙ යත්: ඤාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භෝගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රෝගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දු:ඛභේතුවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ (යම්) නම කියා හැඬීමෙන් නම කියා හඬන අයුරෙක් ගුණ කියා හඬන අයුරෙක් නම කියා හඬන බවෙක් ගුණ කියා හඬන බවෙක් වචනයෙක් ප්‍රලාපයෙක් විප්‍රලාපයෙක් පුනපුනා කීමෙක් පුනපුනා කියන අයුරෙක් පුනපුනා කී බවෙක් වේ ද, මේ ‘පරිදේව’ යි කියනු ලැබේ.

361. තැපෑල කතමං දුක්ඛං: යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං, කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

361. එහි දු:ඛ කවරෙ යත්: යම් කායික වූ නො සුවයෙක් කායික වූ දුකෙක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වේදයිතයෙක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ ‘දු:ඛ’ යි කියනු ලැබේ.

362. තැපෑල කතමං දොමනස්සං: යං වෙතසිකං අසාතං වෙතසිකං දුක්ඛං වෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං, වෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං වුච්චති දොමනස්සං.

362. එහි ‘දෝමනස්ස’ කවරෙ යත්: යම් වෛතසික වූ නො සුවයෙක් වෛතසික වූ දුකෙක් සිත්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වේදයිතයෙක් සිත්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ ‘දෝමනස්ස’ යි කියනු ලැබේ.

363. තැපෑල කතමො උපායාසො: ඤාතිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස, ආයාසො උපායාසො ආයාසිතත්තං උපායාසිතත්තං, අයං වුච්චති උපායාසො.

363. එහි ‘උපායාස’ කවරෙ යත්: ඤාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භෝගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රෝගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්වාගත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දු:ඛ භේතුවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ ආයාසයෙක් බලවත් ආයාසයෙක් ආයාසයට පැමිණි බවෙක් උපායාසයට පැමිණි බවෙක් වේ ද, මේ ‘උපායාස’ යි කියනු ලැබේ.

364. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතීති: එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඬගති භොතී. සමාගමො භොතී. සමොධානං භොතී. පාතුභාවො භොතී, තෙන වුච්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතීති.

364. ‘එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ භොතී’ යනු: මෙසේ අමිශ්‍ර වූ නොභොත් සියලු දු:ඛරාශිහුගේ එක්වීම වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුභාවය වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ භොතී’ යි.

සුත්තන්තභාජනියං අවසානය

සුත්‍රාන්තභාජනිය යි.

අවදානමයෙන් අවදානම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමය විඥාන සම්ප්‍රයුක්ත ය, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදනය වෙයි, ඡේදනයෙන් ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදනයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨියසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘණාව වෙයි, තෘණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ කේවල වූ දුෂ්ඨකැමයාගේ සමුදය වේ.

4 වාරය

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්ප්‍රයුක්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්තං නාමං1, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තං ඡට්ඨායතනං2, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්ප්‍රයුක්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්ප්‍රයුක්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්ප්‍රයුක්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

අවදානමයෙන් අවදානම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමය විඥාන සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදනය වෙයි, ඡේදනයෙන් නාම සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ වෙයි, ඡේදනයෙන් ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදනයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨියසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘණාව වෙයි, තෘණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ සියලු දුෂ්ඨකැමයාගේ සමුදය වේ.

සම්ප්‍රයුක්තවතුක්කං.

සම්ප්‍රයුක්තවතුක්කං මානිකා අවසානය

අඤ්ඤමඤ්ඤවතුක්කං මානිකා ආරම්භය

1 වාරය

368. අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

368. අවදානමයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් අවදානාව වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදනය වෙයි, ඡේදනයෙන් ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදනයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨියසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘණාව වෙයි, තෘණාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි. තෘණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් තෘණාව වෙයි. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ සියලු දුක්ඛක්ඛන්ධයාගේ සමුදය වේ.

2 වාරය

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා'පි නාමං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

අවිජ්ජා -පෙ- අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

369. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... විඤානප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... නාමප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... ඡෂ්ඨායනප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි ... අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි. විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි. ඡෂ්ඨායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි. ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛක්ඛන්ධයාගේ සමුදය වේ.

නව (9) මූල පද මානිකා අවසානය

මානිකා.

සොමනස්සභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්ත අසංකාරික සිත (ආකාර 4+4+4+4)

(සොමනස්සභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්ත අසංකාරික සිත - ආකාර 4)

1/1 සොමනස්සභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්ත අසංකාරික සිත 370

පච්චයවතුක්කං 1 වාරය

370. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා පොච්චධ්වනිකාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

370. අකුසලධර්මයෝ කචරභ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි, ශබ්දාලම්භන වේවයි, ගඤ්ඤාලම්භන වේවයි, රසාලම්භන වේවයි, ස්ප්‍රෂ්ඨ්ව්‍යාලම්භන වේවයි, ධර්මාලම්භන වේවයි, යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැඳු සොම්නස්සභගත වූ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය හා ඒකෝත්පාදාදි ප්‍රකාරයෙන් යුක්ත වූ අකුසලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි. විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි. ඡෂ්ඨායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි. ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛය උපදනේ වේ.

-පෙ- 01 1

371. තඤ්ඤා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පට්ඨෙධො අසඬ්ඛගභණා අපරියොගභණා අසමපෙක්ඛණා අපච්චවෙක්ඛණා අපච්චක්ඛම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිඤ්ඤානං අවිජ්ජාලඬ්ඛි මොහො අකුසලමූලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

371. එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් සිව්සස් නො දැනීමෙක් නො දැකීමෙක් අනවබෝධයෙක් අනනුබෝධයෙක් අසම්බෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් (අනිත්‍යාදි සාමාන්‍ය හෙයින්) මොනොවට නො ගැනීමෙක් හාත්පසින් නො බැසගැනීමෙක් සමච නො බැලීමෙක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නො කිරීමෙක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙක් දුමේථ්ඨා (අපවිත්‍ර) බවෙක් බාලායෙක් අසමාග්ඥානයෙක් මෝහයෙක් ප්‍රමෝහයෙක් සම්මෝහයෙක් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යාඕසයෙක් අවිද්‍යායෝගයෙක් අවිද්‍යාඅනුශයෙක් අවිද්‍යාපයඤ්ඤානසෙක් අවිද්‍යාපරිභයෙක් මෝහ සඬ්ඛ්‍යාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ‘අවිද්‍යා’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා චෙනතා සඤ්චෙනතා චෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සංචේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

-පෙ- 01 2

තඤ් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිඤ්ඤියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් චිත්තයෙක් (පණ්ඩර) හවාඬ්ගචිත්තයෙක් මනසඬ්ඛ්‍යාන මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤියයෙක් විඥානයෙක් විඥානස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: චෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් (උපදනා) නාමය කවරෙ යත්: චෙදනාස්කන්ධ ය සංඥා ස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ‘විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාම’ යයි කියනු ලැබේ.

-පෙ- 01 3

තඤ් කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිඤ්ඤියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හාදයෙක් පණ්ඩරයෙක් මන සඬ්ඛ්‍යාන මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤියයෙක් විඥානයෙක් විඥානස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

-පෙ- 01 4

තඤ් කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චූසනා සම්චූසනා සම්චූසිතත්තං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි යයි කියනු ලැබේ.

තඤ් කතමා එස්සපච්චයා චෙදනා: යං චෙනසිකං සාතං චෙනසිකං සුඛං චෙනොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං චෙදයිතං චෙනොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා චෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා චෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් චෙදනා කවර යත්: යම් චෙනසික වූ මිහිරි බවෙක් චෙනසික වූ සුඛයෙක් චෙනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් සාතසුඛචෙදයිතයෙක් චෙනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් සාතසුඛචෙදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් චෙදනා යි කියනු ලැබේ.

-පෙ- 01 5

තප් කතමා වෙදනාපව්වයා තණ්හා: යො රාගො සාරාගො අනුනායො අනුරොධො නන්දි නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති වෙදනාපව්වයා තණ්හා.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හා කවර යන්: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අනුනායෙක් අනුරෝධයෙක් (ඇලීමෙක්) නන්දියෙක් නන්දිරාගයෙක් චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හා යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං තණ්හාපව්වයා උපාදානං: යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසුකායිකං දිට්ඨිවිප්ප්ඤ්ඤානං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනංගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්චාපථො මිච්චන්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො, ඉදං වුච්චති තණ්හාපව්වයා උපාදානං.

එහි තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන කවර යන්: යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගහනයෙක් දෘෂ්ටිකන්තාරයෙක් විරූපදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිෂ්ප්ඤ්ඤානෙක් දෘෂ්ටි සංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් පරාමඤ්ඤානෙක් කුත්සිත මාභීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාඤ්ඤානෙක් තිත්ථායතනයෙක් විපරියෙසග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො උපාදානපව්වයා භවො: ය්පෙඤ්ඤා උපාදානං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං වුච්චති උපාදානපව්වයා භවො.

එහි උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භව කවර යන්: උපාදානය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යන මේ උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භව යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමා භවපව්වයා ජාති: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බන්ති අභිනිබ්බන්ති පාතුභාවො, අයං වුච්චති භවපව්වයා ජාති.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවර යන්: ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් ඉපැදීමෙක් මොනොවට ඉපැදීමෙක් නිපැදීමෙක් වෙසෙසින් නිපැදීමෙක් පහළවීමෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං ජාතිපව්වයා ජරාමරණං: අත්ථි ජරා, අත්ථි මරණං.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවර යන්: ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති.

තප් කතමා ජරා: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුතො සංභානි, අයං වුච්චති ජරා.

එහි ජරා කවර යන්: ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් දිරීමෙක් දිරන බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමෙක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං මරණං: යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො හෙදො පරිහෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං, ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං, ඉදං වුච්චති ජාතිපව්වයා ජරාමරණං.

එහි මරණ කවර යන්: ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් ක්‍ෂය වීමෙක් ව්‍යය වීමෙක් බිඳීමෙක් හාත්පසින් බිඳීමෙක් අනිත්‍ය බවෙක් අනුරුද්ධන් වීමෙක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද, මේ මරණය ද යන මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඛ්ඛති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාතුභාවො හොති, තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යනු මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සඛ්ඛනය වෙයි. සමාගමය වෙයි. සමවධානය වෙයි. ප්‍රාදුභාවය වෙයි. එහෙයින් ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි කියනු ලැබේ.

2 වාරය

372. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

372. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ සියලු දුක්ඛක්ඛන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- 01 1above අවිජ්ජාලඬ්ඛි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභීතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඬ්ඛ්‍යාත අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාවයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චින්තං මනො මානසං -පෙ- 01 2above තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවර යත්: යම් චින්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප චූ මනෝවිඤානධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානයයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවර යත්: වේදනාස්කන්ධය සංඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාම යි කියනු ලැබේ.

නාමපච්චයා එස්සොති, තඤ්ඤා කතමං නාමං: ධපෙඤා එස්සං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං.

‘නාමපච්චයා එස්සො’ යි එහි නාමය කවර යත්: ස්පඨිය තබා වේදනාස්කන්ධය සංඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤානස්කන්ධය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො නාමපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චූසනා සම්චූසනා සම්චූසිතන්තං, අයං චූච්චති නාමපච්චයා එස්සො -පෙ- 01 4 තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය කවර යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨී කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨී කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨී කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨී යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි කියනු ලැබේ.

3 වාරය

373. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

373. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි. විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි. නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි. ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි. ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි. උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තප් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- 01 1above අවිජ්ජාලභිගි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිජ්ජා කවර යන්: යම් අඤානයෙක් අදභිතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභ සභිධායන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමා අවිජ්ජාපච්චයා සභිධාරො: යා චෙතනා සංචෙතනා චෙතයිතන්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සභිධාරො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යන්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සභිධාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- 01 2above තජ්ජං මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සභිධාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය කවර යන්: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං: අඤ්ඤා නාමං, අඤ්ඤා රූපං. තප් කතමං නාමං, වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සභිධාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප කවර යන්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යන්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

-පෙ- 01 6

තප් කතමං රූපං: චක්ඛායතනස්ස උපවයො, සොතායතනස්ස උපවයො, ඝාතායතනස්ස උපවයො, ජීව්හායතනස්ස උපවයො, කායායතනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අඤ්ඤා රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

එහි රූපය කවර යන්: චක්ඛුරායතනයාගේ ඉපැදීම ය, ශ්‍රෝත්‍රායතනයාගේ ඉපැදීම ය, ඝ්‍රාණායතනයාගේ ඉපැදීම ය, ජීව්හායතනයාගේ ඉපැදීම ය, කායායතනයාගේ ඉපැදීම ය, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තය හේතු කොට ඇති චිත්තසමුට්ඨාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපච්චයා ඡට්ඨායතනන්ති අඤ්ඤා නාමං, අඤ්ඤා රූපං, තප් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සභිධාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමං.

‘නාමරූපච්චයා ඡට්ඨායතනං’ යන මෙහි නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යන්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං රූපං: යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

එහි රූපය කවර යන්: යම් රූපයෙක් නිසා මනෝවිඤානධාතුව පවතී ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං නාමරූපච්චයා ජට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්ථා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපච්චයා ජට්ඨායතනං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප චූ මනෝවිඤ්ඤානධාතුයෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො ජට්ඨායතනච්චයා එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිතත්තං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතනච්චයා එස්සො -පෙ- 01 4above තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨිකාරයෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි යි කියනු ලැබේ ... එහෙයින් 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි කියනු ලැබේ.

4 වාරය

374. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපච්චයා සළායතනං, ජට්ඨායතනච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

374. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තප් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- 01 1above අවිජ්ජාලඬ්ඛි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යා කවරෙ යත්: යම් අඤානයෙක් අදභීතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභ සඬ්ඛායත අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙතනා සඤ්චෙතනා වෙතයිතත්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සංවේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- 01 2above තප්ථා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප චූ මනෝවිඤ්ඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං: අඤ්ඤාණං, අඤ්ඤාණං රූපං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇති.

තප් කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං රූපං: චක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- 01 6above කායායතනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

එහි රූපය කවරෙ යත්: චක්ඛායතනයාගේ ඉපැත්මෙක් ... කායායතනයාගේ ඉපැත්මෙක් වේ ද, අන්‍යවූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේතුක වූ චිත්තසමුට්ඨාන වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යන මේ විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා සලායතනන්ති අත්ථී නාමං, අත්ථී රූපං.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං යනු නාමයෙක් ඇත රූපයෙක් ඇති.

තප් කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛංකො සඤ්ඤාක්ඛංකො සඛ්ඛාරක්ඛංකො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං රූපං: වත්තාරො ව මහාභූතා, යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

එහි රූප කවරෙ යත්: සතර මහා භූතයෝ ද යම් රූපයකුත් ඇසිරි කොටගෙන මනෝවිඤ්ඤාණධාතු ව පවතී ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යන මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං: චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝානායතනං ජීවිභායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් සලායතන කවරෙ යත්: චක්ඛායතන ය සෝතායතන ය ඝානායතන ය ජීවිභායතන ය කායායතන ය මනායතන යි මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් සලායතන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිත්තං. අයං චූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො -පෙ-above තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛංකස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි ඡට්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද මේ ඡ්ඡ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි යි කියනු ලැබේ ... එහෙයින් 'එව මෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛංකස්ස සමුදයෝ හොති' යි කියනු ලැබේ.

පච්චයවතුක්කං.

හෙතුචතුක්කං 1 වාරය

375. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනභෙතුකො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සභෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛංකස්ස සමුදයො හොති.

375. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභේතුක වූ සංස්කාරය වේ. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤ්ඤාණය වේ. විඤ්ඤාණප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණභේතුක වූ නාමය වේ. නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභේතුක වූ ඡ්ඡ්ඨායතනය වේ. ඡ්ඡ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡ්ඨායතනභේතුක වූ ස්පඨිය වේ. ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිභේතුක වූ වේදනාව වේ. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේතුක වූ තණ්හාව වේ. තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාභේතුක වූ උපාදානය වේ. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේ. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාව හා මරණය වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තප් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- 01 1aboveඅවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඥානයක් අද්‍රව්‍යයක් ... අවිද්‍යාපරිසරයක් මෝහසඬිඛාන අකුලලමුලයක් වේ ද මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬිඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො: යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬිඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභේතුක වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතනලදබවෙන් වේ ද මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභේතුක වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඬිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬිඛාරභෙතුකං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- 01 2aboveනජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬිඛාරභෙතුකං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤාන යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං: චේදනාක්ඛ්‍යො සඤ්ඤාක්ඛ්‍යො සඬිඛාරක්ඛ්‍යො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාමය කවරෙ යත්: චේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාම යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ-aboveනජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභේතුක වූ ඡ්ඡේදනායනනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභේතුක වූ ඡ්ඡේදනායනනය යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො: යො එස්සො චූච්චනා සම්චූචනා සම්චූචිතත්තං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො.

එහි ඡ්ඡේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදනාභේතුක වූ ස්ප්‍රේය කවරෙ යත්: යම් ස්ප්‍රේයෙක් ස්ප්‍රේය කරන අයුරෙක් මොනොචට ස්ප්‍රේය කරන අයුරෙක් මොනොචට ස්ප්‍රේය කළ බවක් වේ ද, මේ ඡ්ඡේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදනාභේතුක වූ ස්ප්‍රේය යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමා එස්සපච්චයා චේදනා එස්සභෙතුකා: යං චෙතසිකං සානං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සානං සුඛං චේදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සානා සුඛා චේදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා චේදනා එස්සභෙතුකා.

එහි ස්ප්‍රේයප්‍රත්‍යයෙන් ස්ප්‍රේය භේතුක වූ චේදනාව කවරෙ යත්: යම් චෙතසික වූ සානයෙක් චෙතසික වූ සුඛයෙක් චිත්තසංස්ප්‍රේයයෙන් උපන් සාන - සුඛ - චේදයිතයෙක් චේතොසම්ඵස්සජ සාන - සුඛ - චේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්ප්‍රේයප්‍රත්‍යයෙන් ස්ප්‍රේයභේතුක වූ චේදනාව යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමා චේදනාපච්චයා තණ්හා චේදනාභෙතුකා: යො රාගො සාරාගො -පෙ-above චිත්තස්ස සාරාගො, අයං චූච්චති චේදනාපච්චයා තණ්හා චේදනාභෙතුකා.

එහි චේදනාප්‍රත්‍යයෙන් චේදනාභේතුක වූ තණ්හාව කවරෙ යත්: යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් ... චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ චේදනාප්‍රත්‍යයෙන් චේදනා භේතුක වූ තණ්හාව යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං: යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, ඉදං චූච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාහේතුක වූ උපාදානය කවරෙ යන්: යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් ... විපරිනග්‍රහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාහේතුක වූ උපාදාන යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදය හොති’ යි කියනු ලැබේ.

2 වාරය

376. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬබාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමපච්චයා එස්සො නාමහෙතුකො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

376. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාහේතුක වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරහේතුක වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානහේතුක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමහේතුක වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිහේතුක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාහේතුක වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාහේතුක වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬ්ඨි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යා කවර යන්: යම් අඤානයෙක් අද්භිනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඬබ්‍යාත අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො අවිජ්ජාහෙතුකො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො අවිජ්ජාහෙතුකො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාහේතුක වූ සංස්කාරය කවරෙ යන්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාහේතුක වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬබාරහෙතුකං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬබාරහෙතුකං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර හේතුක වූ විඥානය කවරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුවෙක් වේ ද මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරහේතුක වූ විඥාන යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬබාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානහේතුක වූ නාමය කවරෙ යන්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානහේතුක වූ නාම යයි කියනු ලැබේ.

නාමපච්චයා එස්සො නාමහෙතුකොති තස් කතමං නාමං: ධපෙඤා එස්සං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬබාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං.

“නාමපච්චයා එස්සො නාමහේතුකො” යි එහි නාමය කවරෙ යන්: ස්පඨිය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඥානස්කන්ධ ය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො නාමපච්චයා එස්සො නාමහෙතුකො: යො එස්සො ජුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතන්තං, අයං චූච්චති නාමපච්චයා එස්සො නාමහෙතුකො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමහේතුක වූ ස්පඨිය කවරෙ යන්: යම් ස්පඨියෙක් පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමහේතුක වූ ස්පඨි යයි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් “එව මෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යි කියනු ලැබේ.

3 වාරය

377. තස්මි සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනභෙතුකො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සභෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

377. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභේතුක වූ සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර භේතුක වූ විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාම රූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡ්ඡේදනාය වෙයි, ඡ්ඡේදනාය ප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදනාභේතුක වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨියභේතුක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේතුක වූ තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හා භේතුක වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහු ගේ සමුදය වේ.

තස්ස කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬ්ඛි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභීනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහසඬ්ඛායාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො: යා වෙතනා සඤ්චෙතනා වෙතයිතන්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභේතුක වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සංවේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභේතුක වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරභෙතුකං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරභෙතුකං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤාන යයි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං: අසී නාමං, අසී රූපං, තස්ස කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාමරූපය කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමං රූපං: වක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- කායායතනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අසී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

එහි රූපය කවරෙ යත්: වක්ඛුරායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අත්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේතුක වූ චිත්තසමුට්ඨාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාම ය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකන්ති: අසී නාමං, අසී රූපං. තස්ස කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො - ඉදං චූච්චති නාමං.

‘නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපභේතුකං’ යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධය සංඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං රූපං: යං රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු වත්තනි, ඉදං චූච්චනි රූපං. ඉති ඉදංඤ්ච නාමං ඉදංඤ්චරූපං, ඉදං චූච්චනි නාමරූපං.

එහි රූපය කවරෙ යත්: යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු පවතී ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තප්ථා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චනි නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡේද්‍යායතනය කවර යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාණධාතුයෙක් වේ ද, මේ නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡේද්‍යායතන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො: යො එස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිත්තං, අයං චූච්චනි ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො -පෙ- තෙන චූච්චනි එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතීති.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනභේතුක වූ ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කරන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනභේතුක වූ ස්පඨි යයි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ භොතී” යි කියනු ලැබේ.

4 වාරය

378. තප්මිං සමයෙ අච්ඡාපච්චයා සඬ්ඛාරො අච්ඡාපභෙතුකො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සභෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

378. එසමයෙහි අච්චාප්‍රත්‍යයෙන් අච්චාපභේතුක වූ සංස්කාර වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනභේතුක වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිභේතුක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේතුක වූ තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාභේතුක වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛාරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තප් කතමා අච්ඡාපා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අච්ඡාපලඬ්ඨි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චනි අච්ඡාපා.

එහි අච්චාප කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභිනයෙක් ... අච්චාපරිසයෙක් මෝභසඬ්ඛාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අච්චාප යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අච්ඡාපච්චයා සඬ්ඛාරො අච්ඡාපභෙතුකො: යා වෙතනා සඤ්චෙතනා වෙතයිත්තං, අයං චූච්චනි අච්ඡාපච්චයා සඬ්ඛාරො අච්ඡාපභෙතුකො.

එහි අච්චාප්‍රත්‍යයෙන් අච්චාපභේතුක වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සංචේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අච්චාප්‍රත්‍යයෙන් අච්චාපභේතුක වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරභෙතුකං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තප්ථා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චනි සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරභෙතුකං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාණධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤාන යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං: අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං.

තප් කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානභේතුක වූ නාමරූප කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති, එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං රූපං: චක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- කායායතනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අඤ්ඤි රූපං චිත්තජං චිත්තභේතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභේතුකං.

එහි රූපය කවරෙ යත්: වක්ඛුරායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද ... කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අත්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේතුක වූ චිත්තසමුඤ්ඤාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ ම නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානභේතුක වූ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභේතුකත්ති: අඤ්ඤි නාමං, අඤ්ඤි රූපං. තප් කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡධායතනය යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාර ස්කන්ධ යි. මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං රූපං: චිත්තාරො ව මහාභූතා, යං ව රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

එහි රූපය කවරෙ යත්: සතර මහාභූතයෝ ද, යළි යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤාන ධාතුව පවතී ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභේතුකං: චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභේතුකං.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡධායතනය කවරෙ යත්: වක්ඛුරායතන ය ... මනායතන යි, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේතුක වූ ඡධායතන යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනභේතුකො: යො එස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිත්තං, අයං චූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනභේතුකො.

එහි ඡඡ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡඡ්ඨායතනභේතුක වූ ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨී කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨී කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨී කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡඡ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡඡ්ඨායතනභේතුක වූ ස්පඨී යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සභේතුකා: යං වෙතසිකං සානං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසම්ඵස්සජං සානං සුඛං වෙදසිතං වෙතොසම්ඵස්සජා සානා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සභේතුකා.

එහි ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨීභේතුක වූ වේදනාව කවර යත්: යම් වෛතසික වූ සානයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වේනෝසම්ඵස්සජ සාන - සුඛ - වේදසිතයෙක් වේනෝසම්ඵස්සජ සාන - සුඛ - වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨීභේතුක වූ වේදනා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාභේතුකා: යො රාගො සාරාගො -පෙ- චිත්තස්ස සාරාගො, අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාභේතුකා.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේතුක වූ තෘෂ්ණා කවර යත්: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේතුක වූ තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං: යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තිජ්ජායතනං විපරියෙසගාහො, ඉදං චුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං -පෙ- තෙන චුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාහේතුක වූ උපාදානය කවරෙ යත්: යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් ... තිජ්ජායතනයෙක් විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාහේතුක වූ උපාදාන යයි කියනු ලැබේ ... එයින් කියනු ලැබෙයි: “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යි.

හෙතුවතුක්කං.

සම්පයුත්තවතුක්කං 1 වාරය

379. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්පයුත්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

379. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන සම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි සම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරා මරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛ රාගිහුගේ සමුදය වේ.

තප් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිගී මොහො අකුසලමුලං, අයං චුච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදඹිතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඛ්ඛායාන අකුසලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො: යා වෙනතා සඤ්ඤෙතනා වෙනයිතත්තං, අයං චුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුත්තං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුත්තං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤාන යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත්: වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යි, මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡ්‍යායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡ්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

තැපෑල කතමො ජටියායතනපව්වයා එස්සො ජටියායතනසම්ප්‍රයුක්තො: යො එස්සො ඵ්‍රසනා සම්ඵ්‍රසනා සම්ඵ්‍රසිතන්තං, අයං චුච්චති ජටියායතනපව්වයා එස්සො ජටියායතනසම්ප්‍රයුක්තො.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨි යයි කියනු ලැබේ.

තැපෑල කතමා එස්සපව්වයා වෙදනා එස්සසම්ප්‍රයුක්තා: යං වෙනසිකං සානං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසම්ඵස්සපං සානං සුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සපා සානා සුඛා වෙදනා, අයං චුච්චති එස්සපව්වයා වෙදනා එස්සසම්ප්‍රයුක්තො.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව කවර යත්: යම් වෙනසික වූ සානයෙක් වෙනසික වූ සුඛයෙක් වේනෝසම්ඵස්සප සාන - සුඛ - වෙදයිතයෙක් වේනෝසම්ඵස්සප සාන - සුඛ - වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනා යි කියනු ලැබේ.

තැපෑල කතමා වෙදනාපව්වයා තණ්හා වෙදනාසම්ප්‍රයුක්තා: යො රාගො සාරාගො -පෙ- චිත්තස්ස සාරාගො, අයං චුච්චති වෙදනාපව්වයා තණ්හා වෙදනාසම්ප්‍රයුක්තා.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තණ්හාව කවර යත්: යම් රාගයෙක් බලවෙත් රාගයෙක් ... චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තණ්හා යි කියනු ලැබේ.

තැපෑල කතමං තණ්හාපව්වයා උපාදානං තණ්හාසම්ප්‍රයුක්තං: යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො, ඉදං චුච්චති තණ්හාපව්වයා උපාදානං තණ්හාසම්ප්‍රයුක්තං -පෙ- තෙන චුච්චති “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති” ති.

එහි තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය කවරෙ යත්: යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් ... තිත්ථායතනයෙක් විපරිත්‍රගාහයෙක් වේ ද, මේ තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාන යි කියනු ලැබේ. ...එයින් කියනු ලැබෙයි: “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යි.

2 වාරය

380. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපව්වයා සඬ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො, සඬ්ඛාරපව්වයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරසම්ප්‍රයුක්තං, විඤ්ඤාණපව්වයා නාමං විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්තං, නාමපව්වයා එස්සො නාමසම්ප්‍රයුක්තො, එස්සපව්වයා වෙදනා එස්සසම්ප්‍රයුක්තො, වෙදනාපව්වයා තණ්හා වෙදනාසම්ප්‍රයුක්තා, තණ්හාපව්වයා උපාදානං, තණ්හාසම්ප්‍රයුක්තං, උපාදානපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාති, ජාතිපව්වයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

380. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තැපෑල කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬ්ඛි මොහො අකුසලමූලං, අයං චුච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභිතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහසඬ්ඛායන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තැපෑල කතමො අවිජ්ජාපව්වයා සඬ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං චුච්චති අවිජ්ජාපව්වයා සඬ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිඛාරසම්පයුත්තං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුං. ඉදං චූච්චති සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිඛාරසම්පයුත්තං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය කවර යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥාන යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛිඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවර යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාම යයි කියනු ලැබේ.

නාමපච්චයා එස්සො නාමසම්පයුත්තොති තප් කතමං නාමං: ධපෙඤා එස්සං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛිඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං. තප් කතමො නාමපච්චයා නාමසම්පයුත්තො: යො එස්සො ඵ්ඵසනා සම්ඵ්ඵසනා සම්ඵ්ඵසිත්තං, අයං චූච්චති නාමපච්චයා එස්සො නාමසම්පයුත්තො -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය යනු: එහි නාමය කවර යත්: ස්පඨිය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඥානස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය කවර යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨී කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨී කරන අයුරෙක් ස්පඨී කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨී යයි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි: "එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති" යි.

3 වාරය

381. තස්මිං සමයෙ අච්ඡාපච්චයා සඛිඛාරො අච්ඡාපසම්පයුත්තො, සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායනනං නාමසම්පයුත්තං, ජට්ඨායනනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායනනසම්පයුත්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්පයුත්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

381. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමය විඥානසම්ප්‍රයුක්ත ය, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යයනනය වෙයි, ඡේද්‍යයනනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයනනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨීසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභූතේ සමුදය වේ.

තප් කතමො අච්ඡාපා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අච්ඡාපලභිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අච්ඡාපා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභීතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහසඛිඛායාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අච්ඡාපච්චයා සඛිඛාරො අච්ඡාපසම්පයුත්තො: යා වෙනනා සඤ්ඤාවෙනනා වෙනයිත්තං, අයං චූච්චති අච්ඡාපච්චයා සඛිඛාරො අච්ඡාපසම්පයුත්තො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවර යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤාවේතනාවක් සිත්ත ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිඛාරසම්පයුත්තං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුං, ඉදං චූච්චති සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිඛාරසම්පයුත්තං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත විඥාන යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤානුප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය, විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත නාමය, අසී නාමය, අසී රූපය. තඤ්ඤානු නාමය: වෙදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සඛ්ඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමය.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය, විඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤානු රූපය: වක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- කායායතනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤාමිපි අසී රූපය චිත්තපච්චිතභෙතකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපය. ඉති ඉදඤ්ච නාමය, ඉදඤ්ච රූපය, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපය විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත නාමය.

එහි රූපය කවරෙ යත්: වක්ඛායතනායෙහි ඉපදීම ය ... කායායතනායෙහි ඉපදීම ය, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තපච්චිතභෙතක වූ චිත්තසමුට්ඨාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තන්ති: අසී නාමය, අසී රූපය. තඤ්ඤානු නාමය: වෙදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සඛ්ඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමය.

[need trans]: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. *

තඤ්ඤානු රූපය: යං රූපය නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ වත්තති ඉදං චූච්චති රූපය. ඉති ඉදඤ්ච නාමය, ඉදඤ්ච රූපය, ඉදං චූච්චති නාමරූපය.

එහි රූපය කවරෙ යත්: යම් රූපයෙක් නිසා මනෝවිඥානධාතූව පවති ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.*

තඤ්ඤානු නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තන්: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තන්.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤානු ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො: යො එස්සො චූච්චනා සම්චූචනා සමචූචිතන්තං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛණ්ඩස්ස සමුදයො භොතිති.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨි යයි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි: “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛණ්ඩස්ස සමුදයො භොති” යි.

382. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්ප්‍රයුක්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්තං නාමය, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තං ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්ප්‍රයුක්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්ප්‍රයුක්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්ප්‍රයුක්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛණ්ඩස්ස සමුදයො භොති.

4 වාරය

382. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමය විඥානසම්ප්‍රයුක්ත යි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ස්වයංභවය

වෙයි, ඡේදයන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත යි, ඡේදයන්ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයන්සම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පූර්ෂ වෙයි, ස්පූර්ෂප්‍රත්‍යයෙන් ස්පූර්ෂසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභිති මොහො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අද්භිතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහසංඛ්‍යාන අකුසලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො: යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතන්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්ප්‍රයුක්තො.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවර යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්ප්‍රයුක්තං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්ප්‍රයුක්තං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤානය කවර යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤාන යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්තං නාමං: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණො සඤ්ඤාක්ඛණො සංඛාරක්ඛණො, ඉදං චූච්චති නාමං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය, විඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවර යත්: නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇති, එහි නාමය කවර යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං රූපං: චක්ඛායතන්සස්ස උපවයො -පෙ- කායායතන්සස්ස උපවයො. යං චා පනඤ්ඤම්පි අසී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්තං නාමං.

එහි රූපය කවර යත්: චක්ඛුරායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් ... කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභෙතුක වූ චිත්තසමුට්ඨාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය විඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාම යයි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තං ඡට්ඨායතනන්ති: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණො සඤ්ඤාක්ඛණො සංඛාරක්ඛණො, ඉදං චූච්චති නාමං.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ස්වයංතනය නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදයන්ප්‍රත්‍යය යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං රූපං: චන්තාරො ච මහාභුතා, යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චන්තති, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

එහි රූපය කවර යත්: සතර මහාභුතයෝ ද, යම් රූපයකුත් නිසා මනෝවිඤාන ධාතුව පවතී ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද, යන මේ නාමරූප යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තං ඡට්ඨායතනං: චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තං ඡට්ඨායතනං.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනය, නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදායතනය කවරෙ යත්: වක්‍රායතන ය ... මනායතන යි, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනය නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදායතන යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිතත්තං, අයං චූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨියයි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි: “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යි.

සම්ප්‍රයුක්තවතුක්කං.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාවතුක්කං 1 වාරය

383. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො සඬබාරපච්චයා’පි අවිජ්ජා, සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සඬබාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා’පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතනපච්චයා’පි නාමං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා’පි ඡට්ඨායතනං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා’පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා’පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා’පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

383. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි. විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤානය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනය වෙයි, ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි. ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේදායතනය වෙයි. ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පඨිය වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාව වෙයි, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි. තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් ද තණ්හාව වෙයි. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාති ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තත් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬගි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඬබායන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො: යා වෙනතා සඤ්ඤෙතනා වෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො. තත් කතමා සඬබාරපච්චයා’පි අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬගි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති සඬබාරපච්චයා’පි අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤවේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභීතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඬබායන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමං සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත් කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සඬබාරො: යා වෙනතා සඤ්ඤෙතනා වෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සඬබාරො.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන යයි කියනු ලැබේ. එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය

කවරෙ යන්: යම් වෙනතාවක් සඳ්වෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තස් කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යන්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාම යයි කියනු ලැබේ, එහි නාම ප්‍රත්‍යයන් ද විඥානය කවරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඥාන යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං. තස් කතමං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ, එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙනු දු නාමය කවරෙ යන්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙනුදු නාම යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිතත්තං, අයං චුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො. තස් කතමං එස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති එස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය කවරෙ යන්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨීකාරයෙක් සංස්පඨීකාරයෙක් ස්පඨී කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨියයි කියනු ලැබේ. එහි ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙනු දු ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතූයෙක් වේ ද, මේ ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙනුදු ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං චුච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා. තස් කතමා වෙදනාපච්චයා'පි එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිතත්තං, අයං චුච්චති වෙදනාපච්චයා'පි එස්සො.

එහි ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව කවරෙ යන්: යම් චෙතසික වූ සාතයෙක් චෙතසික වූ සුඛයෙක් චෙතෝසම්ඵස්සජ සාත - සුඛ - වේදයිතයෙක් චෙතෝසම්ඵස්සජ සාත - සුඛ - වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පඨීප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා යයි කියනු ලැබේ. එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙනු දු ස්පඨිය කවරෙ යන්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨීකාරයෙක් සංස්පඨීකාරයෙක් ස්පඨී කළ බවෙක් වේ ද, මේ වේදනා ප්‍රත්‍යයෙනු දු ස්පඨී යයි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා: යො රාගො සාරාගො -පෙ- චිත්තස්ස සාරාගො, අයං චුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස් කතමා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා: යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං චුච්චති තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාව කවරෙ යන්: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හා යි කියනු ලැබේ. එහි තණ්හාප්‍රත්‍යයෙනුදු වේදනාව කවරෙ යන්: යම් චෙතසික වූ සාතයෙක් චෙතසික වූ සුඛයෙක් චෙතෝසම්ඵස්සජ සාත - සුඛ - වේදයිතයෙක් චෙතෝසම්ඵස්සජ සාත - සුඛ - වේදනායෙක් වේ ද, මේ තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං: යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො, ඉදං චුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං. තස් කතමා උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, යො රාගො -පෙ- චිත්තස්ස සාරාගො, අයං චුච්චති උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය කවරෙ යත්: යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් ... නීත්‍යානුකූලයෙක් විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන යයි කියනු ලැබේ. එහි උපාදානප්‍රත්‍යයනුදු තෘෂ්ණාව කවර යත්: යම් රාගයෙක් ... චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ උපාදානප්‍රත්‍යයනුදු තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො උපාදානපච්චයා භවො: යපෙඤ්ඤා උපාදානං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං චූච්චති උපාදානපච්චයා භවො.

එහි උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත්: උපාදානය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි, මේ උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බන්ති අභිනිබ්බන්ති පාතුභාවො, අයං චූච්චති භවපච්චයා ජාති.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය කවර යත්: ඒ ඒ ධම්මයන්ගේ යම් ජාතියෙක් සංජාතියෙක් නිව්ච්චියෙක් අභිනිව්ච්චියෙක් ප්‍රාදුභාවයෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අඤ්ඤා ජරා අඤ්ඤා මරණං. තඤ්ඤා කතමා ජරා: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුනො සංභානි, අයං චූච්චති ජරා. තඤ්ඤා කතමං මරණං: යො තෙසං තෙසං ධම්මානං බයො වායො හෙදො පරිහෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං, ඉදං චූච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ඤා ජරා ඉදඤ්ඤා මරණං, ඉදං චූච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත්: ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යත්: ඒ ඒ ධම්මයන්ගේ යම් ජරාවක් දිරන බවෙක් ආයුෂ්‍යයාගේ පිරිහීමක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවරෙ යත්: ඒ ඒ ධම්මයන්ගේ යම් ක්‍ෂය වීමක් වාය වීමක් හෙදයෙක් පරිහේදයෙක් අනිත්‍යතායෙක් අන්තරධානයෙක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද, මේ මරණය ද යන මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඛ්ඛති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාතුභාවො හොති, තෙන චූච්චති “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති” ති.

“එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යනු: මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛසමුහයාගේ එක්වීම වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමොධානය වෙයි, ප්‍රාදුභාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි: “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යි.

2 වාරය

384. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයා’පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා’පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා’පි නාමං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා’පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා’පි වෙදනා. තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා’පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

384. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඤාන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤානය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පඨිය වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහ සඬ්ඛ්‍යාත අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතත්තං, අයං චුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: තස් කතමො සඬ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬ්ඛි මොහො අකුසලමුලං, අයං චුච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහසඬ්ඛ්‍යාත අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තස් කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඬ්ඛාරො, යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතත්තං, අයං චුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඬ්ඛාරො.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය යි කියනු ලැබේ. එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තස් කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤාන යි කියනු ලැබේ.

නාමපච්චයා එස්සොති: තස් කතමං නාමං: ධ්වපෙඤා එස්සං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං චුච්චති නාමං. තස් කතමො නාමපච්චයා එස්සො: යො එස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං චුච්චති නාමපච්චයා එස්සො. තස් කතමං එස්සපච්චයා'පි නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං චුච්චති එස්සපච්චයා'පි නාමං -පෙ- තෙන චුච්චති “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති” ති.

නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය යනු: එහි නාම කවරෙ යත්: ස්පඨිය තඛා වේදනා ස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි යයි කියනු ලැබේ. එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි, මේ ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම යයි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති” යි කියනු ලැබේ.

3 වාරය

385. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො සඬ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඬ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායනනං ඡට්ඨායනනපච්චයා'පි නාමරූපං, ඡට්ඨායයනනපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායනනං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා. තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

385. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඥානය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතාවය වෙයි, ඡේද්‍යතාවයෙන් ද නාමරූපය වෙයි, ඡේද්‍යතාවයෙන් ස්පෘශ්‍ය වෙයි, ස්පෘශ්‍යප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේද්‍යතාවය වෙයි, ස්පෘශ්‍යප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඛිධ්‍යාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරො. තස් කතමා සඛිඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති සඛිඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා කවර යත්: යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඛිධ්‍යාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තස් කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛිඛාරො, යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛිඛාරො.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය කවර යත්: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ...තදනුරූප චූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන යි කියනු ලැබේ. එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර කවර යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ විඥාන ප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සඛිඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමං. තස් කතමං රූපං: වක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- කායායතනස්ස උපවයො යං වා පනඤ්ඤම්පි අසී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදං ව රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයාපි විඤ්ඤාණන්ති, අසී නාමං, අසී රූපං, තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සඛිඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චූච්චති නාමං, තස් කතමං රූපං: යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං: තස් කතමං නාමරූපපච්චයාපි විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවර යත්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත්: වේදනාස්කන්ධ ය, සංඥාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවර යත්: වක්ඛරායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් ... කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය චූ ද චිත්තජ චූ චිත්තභේතුක චූ චිත්තසමුත්ථාන චූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ විඥානප්‍රත්‍යයෙන් 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් ද විඥාන යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත්: වේදනාස්කන්ධ ය, සංඥාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවර යත්: යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤානධාතුව පවතී ද මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඥානය කවර යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප චූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඥාන යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපවිවයා ජට්ඨායනනන්ති, අක්ඛි නාමං, අක්ඛි රූපං. තස්ස කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සභ්බාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං. තස්ස කතමං රූපං: යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං. තස්ස කතමං නාමරූපවිවයා ජට්ඨායනනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පං මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපවිවයා ජට්ඨායනනං. තස්ස කතමං ජට්ඨායනනපවිවයා'පි නාමරූපං: අක්ඛි නාමං, අක්ඛි රූපං. තස්ස කතමං නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සභ්බාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති නාමං. තස්ස කතමං රූපං : වක්ඛායනනස්ස උපවයො -පෙ- කායායනනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අක්ඛි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති ජට්ඨායනනපවිවයාපි නාමරූපං.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායනන යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත්: යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤානධාතුව පවතී ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායනන කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායනන යි කියනු ලැබේ. එහි ඡ්ඡේදායනනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූපය කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධය, සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ 'නාම' යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත්: වක්ඛුරායනනාගේ ඉපැද්දමෙක් ... කායායනනයාගේ ඉපැද්දමෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේතුක වූ චිත්තසමුඤ්ජාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ ඡ්ඡේදායනනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූප යයි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමො ජට්ඨායනනපවිවයා එස්සො: යො එස්සො චූසනා සම්චූසනා සම්චූසිතත්තං, අයං චූච්චති ජට්ඨායනනපවිවයා එස්සො: තස්ස කතමං එස්සපවිවයා'පි ජට්ඨායනනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පං මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති එස්සපවිවයා'පි ජට්ඨායනනං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි ඡ්ඡේදායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨිකාරයෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡ්ඡේදායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි යි කියනු ලැබේ. එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡ්ඡේදායනනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤාන ධාතුවෙක් වේ ද, මේ ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡ්ඡේදායනන යයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' යි.

4 වාරය

386. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපවිවයා සභ්බාරො සභ්බාරපවිවයා'පි අවිජ්ජා, සභ්බාරපවිවයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපවිවයා'පි සභ්බාරො, විඤ්ඤාණපවිවයා නාමරූපං නාමරූපවිවයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපවිවයා සලායනනං, ජට්ඨායනනපවිවයා'පි නාමරූපං, ජට්ඨායනනපවිවයා එස්සො එස්සපවිවයා'පි ජට්ඨායනනං,1, එස්සපවිවයා වෙදනා වෙදනාපවිවයා'පි එස්සො, වෙදනාපවිවයා තණ්හා තණ්හාපවිවයා'පි වෙදනා, තණ්හාපවිවයා උපාදානං උපාදානපවිවයා'පි තණ්හා, උපාදානපවිවයා භවො, භවපවිවයා ජාති, ජාතිපවිවයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

386. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි. විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤාන වෙයි. නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායනන වෙයි, ඡ්ඡේදායනනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූපවෙයි. ඡ්ඡේදායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡ්ඡේදායනනය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පඨිය වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි. තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් ද තණ්හාව වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ මේ සියලු දූ:ඛරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තස්ස කතමො අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඤානයෙක් ... අදර්ශනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසරයෙක් මෝහසංවිධාන අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ ‘අවිද්‍යා’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො: යා වෙනනා සංවෙනනා වෙනයිතත්තං² අයං චුච්චති අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරො: තස් කතමො සංඛාරපච්චයා’පි අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමුලං, අයං චුච්චති සංඛාරපච්චයා’පි අවිජ්ජා.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදර්ශනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසරයෙක් මෝහසංවිධාන අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙහි අවිද්‍යා’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, තස් කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සංඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චේතනා වෙනයිතත්තං,² අයං චුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සංඛාරො.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන යයි කියනු ලැබේ. එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙහි සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘විඤානප්‍රත්‍යයෙහි සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සංඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චුච්චති නාමං. තස් කතමං රූපං: චක්ඛායනන්දස්ස උපවයො -පෙ- කායායනන්දස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අසී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදං ච රූපං, ඉදං චුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා’පි විඤ්ඤාණන්ති: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සංඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චුච්චති නාමං. තස් කතමං රූපං: යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චත්තති, ඉදං චුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චුච්චති නාමරූපං. තස් කතමං නාමරූපපච්චයා’පි විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චති නාමරූපපච්චයා’පි විඤ්ඤාණං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ‘නාම’ යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත්: චක්ඛුරායනන්දාගේ ඉපැද්ද්ද්මෙක් ... කායායනන්දාගේ ඉපැද්ද්ද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේතුක වූ චිත්තසමුට්ඨාන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද්ද්, මේ ‘රූප’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ ‘විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප’ යි කියනු ලැබේ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙහි විඤාන යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති, එහි නාම කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ‘නාම’ යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත්: යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤානධාතුව පවතී ද, මේ ‘රූප’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ ‘නාමරූප’ යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙහි විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ ‘නාමරූපප්‍රත්‍යයෙහි විඤාන’ යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපච්චයා සලායනන්ති: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සංඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චුච්චති නාමං. තස් කතමං රූපං: චත්තාරො ච මහාභුතා, යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චත්තති, ඉදං චුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චුච්චති නාමරූපං. තස් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායනනං: චක්ඛායනනං සොනායනනං සානායනනං ජීවහායනනං කායායනනං මනායනනං, ඉදං චුච්චති නාමරූපපච්චයා සලායනනං. තස් කතමං ඡට්ඨායනනපච්චයා’පි නාමරූපං: අසී නාමං, අසී රූපං. තස් කතමං නාමං: වේදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සංඛාරක්ඛණ්ඩො, ඉදං චුච්චති නාමං. තස් කතමං රූපං: චක්ඛායනන්දස්ස උපවයො -පෙ- කායායනන්දස්ස උපවයො යං වා පනඤ්ඤම්පි අසී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චුච්චති ඡට්ඨායනනපච්චයා’පි නාමරූපං.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡඩායතන යනු: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත්: සතර මහාභූතයෝ ද යම් රූපයකුත් නිසා මනෝවිඥානධාතු වුවකි ද (එදැ යි) මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡඩායතන කවරෙ යත්: වක්‍රායතන ය ශ්‍රෝත්‍රායතන ය ස්‍රාණායතන ය ජීව්වායතන ය කායායතන ය මනායතන යි. මේ 'නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡඩායතන' යි කියනු ලැබේ. එහි ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙහි නාමරූපය කවරෙ යත්: නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාම කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත්: වක්‍රායතනායාගේ ඉපැද්මෙක් ... කායායතනායාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේතුක වූ චිත්තසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය දැ යි මේ 'ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙහි නාමරූප' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතන්තං, අයං චූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො. තස් කතමං එස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති එස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං.

එහි ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් පහසෙක් පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය' යි කියනු ලැබේ. එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙහි ඡෂ්ඨායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුවෙක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙහි ඡෂ්ඨායතන' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙතසිකං සානං වෙතසිකං සුඛං වෙනොසම්ඵස්සජං සානං සුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා සානා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා' කවරෙ යත්: යම් වෙතසික වූ සානයෙක් වෙතසික වූ සුඛයෙක් වෙනොසම්ඵස්සජ වූ සානසුඛවෙදයිතයෙක් වෙනොසම්ඵස්සජ වූ සාන සුඛ වෙදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා' යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' යි.

අඤ්ඤමඤ්ඤවතුක්කං.

01 අකුසල නිද්දෙසො (සිත් 12)

(2) 1/1සොමනස්සසහගත දිට්ඨිගතසම්පයුත්ත සසංකාරික සිත 387 (සංඥපනය බලන්න)

(3) 1/1සොමනස්සසහගත දිට්ඨිගතවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික සිත 387

(4) 1/1සොමනස්සසහගත දිට්ඨිගතවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික සිත 387

387. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඬ්ඛාරොන -පෙ- සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්‍රයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්‍රයුත්තං සසඬ්ඛාරොන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අච්ඡ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො,1 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

387. අකුසලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක සොමනස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්පයුක්ත වූ අකුසලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, ... සොමනස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ ... රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොමනස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ (අකුසලචිත්තය) සංස්කාර සහිතව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව

වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

388. තප්‍ කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬ්ඨි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

388. එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදඹිනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභසඬ්ඛ්‍යාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ ‘අවිද්‍යා’ යි කියනු ලැබේ.

තප්‍ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො -පෙ-

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ. ...

තප්‍ කතමො තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො1 අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා, අයං චූච්චති තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ කවර යත්: චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්‍ෂයෙක් (අරමුණෙහි නිෂ්චයෙක්) අධිමොක්‍ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ‘තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ’ යි කියනු ලැබේ.

තප්‍ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යං පෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි. මේ අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් ‘භව’ යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(5) 1/1 උපේක්‍ෂා සහගත දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත අසංකාරික සිත 389

389. කතමෙ2 ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුක්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනා, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

389. අකුසලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැබැ උපේක්‍ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසලස්භිත උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඡ්ඨායතන ය වෙයි, ෂ්ඡ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

390. තප්‍ කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඬ්ඨි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා - පෙ- තප්‍ කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙව සානං නාසානං වෙනොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

390. එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදඹිනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභ සඬ්ඛ්‍යාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ ‘අවිද්‍යා’ යි කියනු ලැබේ. ... එහි ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත්: වෙනසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ චිත්තසංස්පඨියෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පඨියෙන් උපන්

උපේක්ෂාවේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(6) 1/1 උපේක්ෂා සහගත දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත සංකාරික සිත 391 (සංඥපනය බලන්න)

(7) 1/1 උපේක්ෂා සහගත දෘෂ්ටිගත විප්‍රයුක්ත අසංකාරික සිත 391

(8) 1/1 උපේක්ෂා සහගත දෘෂ්ටිගත විප්‍රයුක්ත සංකාරික සිත 391

391. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපේක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුක්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපේක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුක්තං -පෙ- උපේක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුක්තං සසඬ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

391. අකුසලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක උපේක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද ... උපේක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත විප්‍රයුක්ත වූ ... රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත විප්‍රයුක්ත වූ (අකුසලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තණ්හාව වෙයි, තණ්හාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමා අවිජ්ජා: -පෙ- තෙන වුවචති එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(9) 1/1 දොමනස්ස සහගත පටිසසම්පයුක්ත අසංකාරික සිත 392

(10) 1/1 දොමනස්ස සහගත පටිසසම්පයුක්ත සංකාරික සිත 392

392. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති දොමනස්ස සහගතං පටිසසම්පයුක්තං -පෙ- දොමනස්ස සහගතං පටිසසම්පයුක්තං සසඬ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පටිසං, පටිසපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

392. අකුසලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක දොමනස් සහගියා වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිත උපදනේ වේ ද, ... රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ දොමනස් සහගියා වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රයුක්ත වූ (අකුසල්සිත) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද), එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිසය වෙයි,

ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤානං අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභිගි මොහො අකුසලමුලං, අයං චුච්චති අවිජ්ජා -පෙ-

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අද්භිතයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝභ සඬ්ඛ්‍යාන අකුසලමුලයෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලැබේ. ...

තඤ්ඤානං ඵස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙතසිකං අසානං වෙතසිකං දුක්ඛං වෙනොසම්ඵස්සජං අසානං දුක්ඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා අසානා දුක්ඛා වෙදනා, අයං චුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත්: යම් වෙතසික වූ අසානයෙක් වෙතසික වූ දු:ඛයෙක් විත්තසංස්පඨියෙන් උපන් අසාන වූ දු:ඛ වූ වේදයිතයෙක් විත්ත සංස්පඨියෙන් උපන් අසාන වූ දු:ඛ වූ වේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤානං වෙදනාපච්චයා පටිසං: යො විත්තස්ස ආසානො පටිසානො පටිසං පටිච්චරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො විත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣනත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිච්චරොධො වණ්ඨිකං අසුරොපො අනත්තමනනා විත්තස්ස, ඉදං චුච්චති වෙදනාපච්චයා පටිසං.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිස කවර යත්: විත්තයාගේ යම් ආසානයෙක් බලවත් ආසානයෙක් ප්‍රතිසයෙක් ප්‍රතිචරෝධයෙක් කෝපයෙක් ප්‍රකෝපයෙක් සම්ප්‍රකෝපයෙක් ද්වේෂයෙක් ප්‍රද්දේවෂයෙක් සම්ප්‍රද්දේවෂයෙක් විත්තයාගේ විපන්ත බවෙක් විත්තප්‍රදෝෂයෙක් ක්‍රෝධයෙක් ක්‍රෝධාකාරයෙක් කිපුණු බවෙක් ද්වේෂයෙක් ද්වේෂාකාරයෙක් ද්විෂ්ට බවෙක් විපරීත බවෙක් විපරීතාකාරයෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිචරෝධයෙක් සැඩ බවෙක් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙක් විත්තයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ 'වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිස' යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤානං පටිසපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො විත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං චුච්චති පටිසපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ කවර යත්: විත්තයාගේ යම් අධිමෝක්‍ෂයෙක් අධිමොක්‍ෂාකාරයෙක් අරමුණෙහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ 'ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ' යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤානං අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යං පෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛං සඤ්ඤාක්ඛං සඬ්ඛ්‍යාක්ඛං විඤ්ඤාණක්ඛං, අයං චුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චුච්චති ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛංඤ්ඤාණං සමුදයො හොතිති.

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනාස්කන්ධය සංඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤානස්කන්ධය යි. මේ 'අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'ඵවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛංඤ්ඤාණං සමුදයො හොති' යි.

(11) 1/1 උපෙක්ඛාසභගන විචිකිච්ජාසම්පයුත්ත සිත 393

393. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විත්තං උජ්ජන්තං හොති උපෙක්ඛාසභගනං විචිකිච්ජාසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා විචිකිච්ජා, විකිච්ජාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛංඤ්ඤාණං සමුදයො හොති.

393. අකුසලධම්මෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්ඛන වේවයි ... ධර්මාලම්ඛන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්‍ෂා සභගන වූ විචිකිත්සා සම්පයුක්ත වූ අකුසලවිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් විචිකිත්සාව වෙයි,

විවිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභිගි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චනි අවිජ්ජා -පෙ-

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඤානයෙක් අදභිනයෙක් ... අවිද්‍යාපරිසයෙක් මෝහසංඛ්‍යාන අකුසලමූලයෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලැබේ. ...

තඤ්ඤා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙතසිකං නෙව සානං නාසානං වෙනොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූච්චනි එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත්: වෛතසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ සිත්පහසින් උපන් නො දුක් නොසුව වූ යම් වෙදයිතයෙක් සිත්පහසින් උපන් නො දුක් නො සුව වෙදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා' යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා වෙදනාපච්චයා විවිකිච්ජා: යා කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛායිතත්තං විමනි විවිකිච්ජා ද්වෙළ්භකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසජ්ජනා පරිසජ්ජනා අපරියොගාහනා ථම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං චූච්චනි වෙදනාපච්චයා විවිකිච්ජා.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් විවිකිත්සා කවර යත්: යම් සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙක් සැක කළ බවෙක් විමනියෙක් විවිකිත්සායෙක් ද්වෙළ්භකයෙක් ද්විධාපථයෙක් සංගයෙක් අනෙකාන්තග්‍රාහයෙක් (අරමුණෙන්) බැහැර යෑමෙක් (අරමුණ) අවට හැසිරීමෙක් (අරමුණට) නො බැසගැන්මෙක් චිත්තයාගේ තද බවෙක් මනෝවිලේඛයෙක් වේ ද, මේ 'වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් විවිකිත්සා' යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා විවිකිච්ජාපච්චයා භවො: යපෙඤා විවිකිච්ජං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං චූච්චනි විවිකිච්ජාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චනි එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

එහි විවිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත්: විවිකිත්සාව තබා වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි. මේ 'විවිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ භොති' යි.

(12) 1/1 උපෙක්ඛාසහගත උද්ධච්චසම්පයුත්ත 394

394. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උජ්ජන්තං හොති උපෙක්ඛාසහගතං උද්ධච්චසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා උද්ධච්චං, උද්ධච්චපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

394. අකුසලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්ඛන වේවයි ... ධර්මාලම්ඛන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ෂා සහගත වූ ඖද්ධත්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිතෙක් උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය වෙයි, ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභිගි මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චනි අවිජ්ජා -පෙ-

එහි අවිද්‍යා කවර යත්: යම් අඥානයක් අද්‍රැණියක් ... අවිද්‍යාපරිසරයක් මෝහ සඬ්ඛාන අකුශල වූ මූලයක් වේ ද මේ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලැබේ.

තඬ කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙවසානං නාසානං වෙනොසම්ඵස්සපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සපා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත්: වෙනසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛ වූ යම් වේදයිතයක් වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛ වූ වේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

තඬ කතමං වෙදනාපච්චයා උද්ධච්චං: යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවුපසමො වෙනසො චිත්තෙපො භන්තන්තං චිත්තස්ස, ඉදං චූච්චති වෙදනාපච්චයා උද්ධච්චං.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය කවරෙ යත්: චිත්තයාගේ යම් ඖද්ධත්‍යයක් අවුපසමයක් චිත්තයාගේ භ්‍රාන්ත බවෙක් වේ ද, මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය' යි කියනු ලැබේ.

තඬ කතමො උද්ධච්චපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං චූච්චති උද්ධච්චපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය කවර යත්: චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්‍ෂයක් අධිමොක්‍ෂාකාරයක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ 'ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ' යි කියනු ලැබේ.

තඬ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යපෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි. මේ 'අධිමෝක්‍ෂත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි. 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

අකුසල නිද්දෙසො.

අකුශලනිදේශ යි.

02 කුසල නිද්දෙසො (සිත් 21)

(31) ½ සොමනස්සභගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික සිත් 395

395. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සභගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

395. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ධම්මාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැබැ සොම්නස් සභගත වූ ඤාණසම්පයුක්ත වූ කාමාවචර වූ කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡඡ්ඨායතන ය වෙයි, ඡඡ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

396. තඬ කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අදොසො අමොහො.

396. එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යන්: අලෝභ ය, අද්වේෂ ය, අමෝහ යි.

තප් කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතන්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතන්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

එහි අලෝභය කවරෙ යන්: යම් අලෝභයෙක් අලෝභාකාරයෙක් අලුබ්ඛිධ ඛවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු ඛවෙක් අනභිධ්‍යාවක් අලෝභ සධ්ධ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ‘අලෝභ’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අදොසො: යො අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතන්තං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අදොසො.

එහි අද්වේෂය කවරෙ යන්: යම් අද්වේෂයෙක් අද්වේෂාකාරයෙක් අද්විෂ්ට ඛවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් අව්‍යාපන්ත ඛවෙක් අද්වේෂ සධ්ධ්‍යාත කුශල මූලයෙක් වේ ද, මේ අද්වේෂ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අමොහො: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මච්චයො සම්මාදිට්ඨී, අයං වුච්චති අමොහො, ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

එහි අමෝහ කවරෙ යන්: යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් ... අමෝහයෙක් ධම්මච්චයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් වේ ද, මේ ‘අමෝහ’ යි කියනු ලැබේ. මොහු කුශලමූලයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

තප් කතමො කුසලමූලපච්චයා සධ්ධාරො: යා චෙනනා සඤ්චෙනනා චෙනයිතන්තං, අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සධ්ධාරො.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යන්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද ඛවෙක් වේ ද, මේ ‘කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සධ්ධාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං -පෙ- නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං -පෙ- ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො -පෙ- එස්සපච්චයා වෙදනා -පෙ-

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන කවරෙ යන්: ... විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාම කවරෙ යන්: ... නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන කවරෙ යන්: ... ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි කවරෙ යන්: ... ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යන්: ...

තප් කතමො වෙදනාපච්චයා පසාදො: යා සද්ධා සද්දහනා ඔකජ්ජනා අභිජ්ජසාදො, අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යන්: යම් හැදෑහීමෙක් හදහන අයුරෙක් (අරමුණෙහි) බැසැහැනීමෙක් අධිකප්‍රසාදයෙක් වේ ද, මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ කවරෙ යන්: චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත ඛවෙක් වේ ද, මේ ‘ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: ය්පෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛඤ්ඤා සධ්ධාරක්ඛඤ්ඤා විඤ්ඤාණක්ඛඤ්ඤා, අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයො හොතිති.

එහි අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යන්: අධිමෝක්ෂය තබා වේදනාස්කඤ්ඤා ය සංඤාස්කඤ්ඤා ය සංස්කාරස්කඤ්ඤා ය විඥානස්කඤ්ඤා යි. මේ ‘අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයෝ හොති’ යි.

(32) 1/2 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්ප්‍යුත්ත සසංකාරික සිත 397

(33) 1/2 සොමනස්සසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික සිත 397

(34) 1/2 සොමනස්සසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික සිත 397

397. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්ප්‍යුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්‍යුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්‍යුත්තං සසඬ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගක්ඛාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

397. කුශලධම්මෙයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක සොමනස් සහගත වූ ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, ... සොමනස් සහගත වූ ඥාණවිප්‍රයුක්ත වූ ... රූපාලම්භන වේවයි ශබ්දාලම්භන වේවයි ගක්ඛාලම්භන වේවයි රසාලම්භන වේවයි ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්භන වේවයි ධම්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොමනස් සහගත වූ ඥාණවිප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද), එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡන්ද්‍රියයන් වෙයි, ඡන්ද්‍රියයන් ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තප් කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අදොසො.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත්: අලෝභ ය අදෝෂ යි.

තප් කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

එහි අලෝභ කවරෙ යත්: යම් අලෝභයෙක් අලෝභාකාරයෙක් අලුබ්ධි බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යාවක් අලෝභ සඬ්ඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ‘අලෝභ’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අදොසො: යො අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිත්තං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අදොසො. ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

එහි අදෝෂය කවරෙ යත්: යම් අදෝෂයෙක් අද්වේෂාකාරයෙක් අද්විෂ්ට බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් අව්‍යාපන්න බවෙක් අදෝෂ සඬ්ඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ‘අදෝෂ’ යි කියනු ලැබේ. මොහු ‘කුශලමූලයෝ’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිත්තං, අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො -පෙ-

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චෙනනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි ස්පූර්ණයෙන් වේදනා කවර යන්: යම් වෛතසික වූ සානයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වේතෝසම්ඵස්සප් සාන - සුඛ වේදයිතයෙක් වේතෝසම්ඵස්සප් සාන - සුඛ වේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පූර්ණයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(35) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික සින398

(36) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික සින398

398. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගක්ඛාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා චොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

398. කුශලධම්මයෝ කවරහ යන්: යම් කලෙක උපේක්ෂා සහගත වූ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, ... රූපාලම්ඛන වේවයි ශබ්දාලම්ඛන වේවයි ගක්ඛාලම්ඛන වේවයි රසාලම්ඛන වේවයි ස්ප්‍රෂ්ට්‍ව්‍යාලම්ඛන වේවයි ධර්මාලම්ඛන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ෂා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද,) එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණය වෙයි, විඤ්ඤාණප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡඡට්ඨායනනය වෙයි, ඡඡට්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පූර්ණය වෙයි, ස්පූර්ණප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛක්ඛන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තස් කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අදොසො අමොහො -පෙ- ඉමෙ වූච්චන්ති කුසලමූලා.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යන්: අලෝභ ය අදෝෂ ය අමෝහ යි ... මොහු ‘කුශලමූලයෝ’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං වූච්චති කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො -පෙ-

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යන්: යම් වේතනාවක් සඤ්චෙනනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ ය කියනු ලැබේ. ...

තස් කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං වෙනසිකං නෙවසානං නාසානං වෙනොසම්ඵස්සප් අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං, වෙනොසම්ඵස්සප් අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං වූච්චති එස්සපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන වූච්චති එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි ස්පූර්ණයෙන්වේදනා කවරෙ යන්: යම් වෛතසිකවූ නො ම සානවූ අසාන නො වූ වේතෝසම්ඵස්සප් අදුක්ඛමසුඛ වූ වේදයිතයෙක් වේතෝසම්ඵස්සප් අදුක්ඛමසුඛවේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පූර්ණයෙන්වේදනා යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබේ, ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(37) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත අසංකාරික සින399

(38) ½ උපෙක්ඛාසහගත ඤාණවිප්‍රයුත්ත සසංකාරික සින399

399. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුක්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණචිප්පයුක්තං සසඬ්ඛාරොන රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා චොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

399. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක උපේක්ෂා සහගත වූ ඥානවිප්පයුක්ත වූ ... කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, ... රූපාලම්බන වේවයි ශබ්දාලම්බන වේවයි ගඤ්ඤාලම්බන වේවයි රසාලම්බන වේවයි ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි ධම්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ෂාසහගත ඥානවිප්පයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර ව (උපදනේ වේ ද,) එසමයෙහි කුශලමූල ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තප් කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අදොසො -පෙ- ඉමෙ වුව්චන්ති කුසලමූලා.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත්: අලෝභ ය අදෝෂ යි. ... මොහු ‘කුශලමූලයෝ’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං වුව්චන්ති කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො -පෙ- තෙන වුව්චන්ති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ති.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි. ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(55) ½ ප්‍රථමධ්‍යානය සිත 400

400. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විච්චිවෙ’ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඤානං 1 උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, 2 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

400. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාභීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පඨවිකසිණ සඬ්ඛාරාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තප් කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අදොසො අමොහො -පෙ- ඉමෙ වුව්චන්ති කුසලමූලා

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත්: අලෝභ ය අදෝස ය අමෝභ ය ... මොහු කුශලමූලයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

තප් කතමො කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං වුව්චන්ති කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො -පෙ- තෙන වුව්චන්ති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ති.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(56) ½ ද්විතීයධ්‍යානයට සිත 401

(57) ½ තෘතීයධ්‍යානයට සිත 401

(58) ½ චතුර්ථධ්‍යානයට සිත 401

(59) ½ පඤ්චමධ්‍යානය සිත 401

401. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කච්චාරානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඝාතං -පෙ- තතියං ඝාතං -පෙ- චතුත්ථං ඝාතං -පෙ- පඨමං ඝාතං -පෙ- පඤ්චමං ඝාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං, -පෙ- තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චූච්චිති. එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

401. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගීය වඩා ද, විතකීච්චාරයන්ගේ චූපසමයෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඨවිකසිණ සඬ්ඛාන චූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඡය වෙයි, අධිමෝක්ඡප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(70) ½ ආකාසානඤ්චායනන 420/403

(71) ½ විඤ්ඤාණඤ්චායනන 420/403

(72) ½ ආකිඤ්චඤ්චායනන 420/403

(73) ½ නේවසඤ්චා නාසඤ්චායනන 420/403

(82) ½ සෝතාපන්න මග්ග සිත 420/403

(83) ½ සකදාගාමී මග්ග සිත 420/403

(84) ½ අනාගාමී මග්ග සිත 420/403

(85) ½ අරහත්ත මග්ග සිත 420/403

402-403. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ අරූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඝාතං භාවෙති නියයානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විච්චිවේච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඝාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛානිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස ධම්මානං සමුදයො හොති.

402-403. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අරූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගීය වඩා ද ... දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙයාර්භික චූ අපචයගාමී චූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක් චූ ප්‍රතිපත් ඇති දක් චූ අභිඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි

කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අදොසො අමොහො.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත්: අලෝභ ය අදෝස ය අමෝහ යි.

තඤ්ඤාමො අලොභො -පෙ- අදොසො -පෙ- තඤ්ඤාමො අමොහො: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මච්චියො සම්මාදිට්ඨි ධම්මච්චියසම්බොජ්ඣකඛිගො මග්ගඛිගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං චූච්චති අමොහො. ඉමෙ චූච්චන්ති කුසලමූලා

එහි අලෝභ කවරෙ යත්: ... අදෝෂ ... එහි අමෝහ කවරෙ යත්: මාර්ගික වූ මාර්ගිකයාපන්න වූ යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රජානනයක් ... අමෝහයක් ධර්මච්චියක් සමාග්දාෂ්ටියක් ධර්මච්චියසම්බෝධාසභයක් වේ ද, මේ ‘අමෝහ’ යි කියනු ලැබේ. මොහු කුශලමූලයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

තඤ්ඤාමො කුසලමූලපච්චියා සභිබාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති කුසලමූලපච්චියා සභිබාරො -පෙ-

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වෙනනාවක් සඤ්චෙනනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ. ...

තඤ්ඤාමො එස්සපච්චියා වෙදනා: යං වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චියා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත්: යම් වෛතසික සාතයක් වෛතසික සුඛයක් වේතෝසම්ඵස්සජ සාතසුඛවෙදයිතයක් වේතෝසම්ඵස්සජ සාතසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤාමො වෙදනාපච්චියා පසාදො: යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො, අයං චූච්චති වෙදනාපච්චියා පසාදො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත්: යම් හැදැහීමක් හදහන අයුරෙක් (අරමුණෙහි) බැසගැන්මක් අධිකප්‍රසාදයක් වේ ද, මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤාමො පසාදපච්චියා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං චූච්චති පසාදපච්චියා අධිමොක්ඛො.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ කවරෙ යත්: චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්‍ෂයක් අධිමොක්‍ෂාකාරයක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ‘ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤාමො අධිමොක්ඛපච්චියා භවො: ධ්වපෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛණ්ඩො සඤ්ඤාක්ඛණ්ඩො සභිබාරක්ඛණ්ඩො විඤ්ඤාණක්ඛණ්ඩො, අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චියා භවො -පෙ-

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඥානස්කන්ධ ය මේ ‘අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ. ...

එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති’ති: එවමෙනෙසං ධම්මානං සඛිගති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාතුභාවො හොති, තෙන චූච්චති එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති’ති.

‘එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයෝ හොති’ යනු මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සඛිගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමචධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයෝ හොති’ යි.

කුසල නිද්දෙසො.

කුලලනිදේශ යි.

03 අව්‍යාකෘතිද්දෙසො (සිත් 29/7/20)

I කුලලවිපාකසඬිබරමුලකය (සිත් 29)

(20) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු විඤ්ඤාණය 404 (4 ආකාරය)

1 වාරය (පව්වයා)

404. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිත්තා විපාකං වක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඬිබරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

404. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුලලකම්මය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් උපේක්ඛා සහගත වූ රූපලම්බන වූ විපාකවක්ඛුච්ඤාණය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායතනය වෙයි, ඡ්ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමො සඬිබරො: යා වෙනතා සඤ්ඤෙනතා වෙනයිත්තං අයං වුච්චති සඬිබරො.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤෙනාවක් වේතයිත ඛවෙක් වේ ද මේ 'සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සඬිබරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා වක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති සඬිබරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ වක්ඛුච්ඤාණධාතුවෙක් වේ ද, මේ 'සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬිබරක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාම' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා වක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායතන කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වක්ඛුච්ඤාණධාතුවෙක් වේ ද, මේ 'නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායතන' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිත්තං, අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො.

එහි ඡ්ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨියාකාරයෙක් සංස්පඨියාකාරයෙක් මොනොවට ස්පඨිය කළ ඛවෙක් වේ ද, මේ 'ඡ්ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනොසම්ඵස්සපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සපා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පෘශ්‍යතාවයෙන් වේදනා කවර යන්: යම් වෛතසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වේදයිතයෙක් වේතෝසම්ඵස්සප වූ අදුක්ඛමසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පෘශ්‍යතාවයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො වේදනාපච්චයා භවො: යපෙඤා වේදනං සඤ්ඤාක්ඛඤ්ඤා සඛ්ඛාරක්ඛඤ්ඤා විඤ්ඤාණක්ඛඤ්ඤා, අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා භවො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යන්: වේදනාව තබා සංඤාස්කඤ්ඤා ය, සංස්කාර ස්කඤ්ඤා ය, විඤානස්කඤ්ඤා ය. මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං 1 ධම්මානං ජාති සඤ්ඤාති නිබ්බන්ති අභිනිබ්බන්ති පාතුභාවො, අයං චූච්චති භවපච්චයා ජාති.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවර යන්: ඒ අරුපිධම්මයන්ගේ යම් ඉපැද්දමෙක් මොනොවට ඉපැද්දමෙක් නිපැද්දමෙක් වෙසෙසින් නිපැද්දමෙක් වේ ද, මේ ‘භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අඤ්ඤා ජරා අඤ්ඤා මරණං. තස් කතමා ජරා: යා තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුනො සංභාති, අයං චූච්චති ජරා. තස් කතමං මරණං: යො තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං, ඉදං චූච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ඤා ජරා ඉදඤ්ඤා මරණං. ඉදං චූච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවර යන්: ජරාවක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යන්: ඒ ධම්මයන්ගේ යම් දිරිමෙක් දිරන බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමෙක් වේ ද, මේ ‘ජරා’ යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවර යන්: ඒ ධම්මයන්ගේ ක්‍ෂය වීමෙක් ගෙවීමෙක් බිඳීමෙක් භාන්පසින් බිඳීමෙක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ ‘මරණ’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද මේ ‘ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ’ යි කියනු ලැබේ.

‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයො භොති’ ති: ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සඛ්ඛති භොති සමාගමො භොති සමොධානං භොති පාතුභවො භොති. තෙන චූච්චති ‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයො භොති’ ති.

‘ඵවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයෝ භොති’ යනු: මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිහුගේ සඛ්ඛතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි ප්‍රාදුභාවය වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘ඵවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයෝ භොති’ යි.

2 වාරය (හේතු)

405. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වේදනා ඵස්සභෙතුකා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයො භොති’ ති.

405. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේතුක වූ විඤානය වෙයි, විඤාන ප්‍රත්‍යයෙන් විඤානභේතුක වූ නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් නාමභේතුක වූ ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනභේතුක වූ ස්පෘශ්‍ය වෙයි, ස්පෘශ්‍යතාවයෙන් ස්පෘශ්‍යභේතුක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘ඵවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛඤ්ඤා සමුදයෝ භොති’ යි.

3 වාරය(සම්පයුත්තවතුක්කං)

406. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිඛාරසම්ප්‍රයුක්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්ප්‍රයුක්තං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්ප්‍රයුක්තං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්ප්‍රයුක්තා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

406. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

4 වාරය (අඤ්ඤාමඤ්ඤා)

407. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සඛිඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා’පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතනපච්චයා’පි නාමං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා’පි ඡට්ඨායතනං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා’පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

407. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙනුදු සංස්කාරය වේ. විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙනුදු විඥානය වේ. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙනුදු නාමය වේ. ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙනුදු ඡ්‍යායතනය වේ. ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙනුදු ස්පඨි වේ. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(21) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝත විඤ්ඤාණය 408

(22) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණය 408

(23) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීවහා විඤ්ඤාණය 408

(24) 1/2 කුසල විපාක සුඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය 408

408. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- සානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගඤ්ඤාණං -පෙ- ජීවහාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

408. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කචරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්මය කළ බැවින් රූස්ස කළ බැවින් ශබ්දාලම්බන වූ උපේක්ඛා සහගත ශ්‍රෝත්‍රවිඥානය උපදනේ වේ ද, ... ගඤ්ඤාණය වූ උපේක්ඛා සහගත ස්වභාවිඥානය උපදනේ වේ ද, ... රසාලම්බන වූ උපේක්ඛා සහගත ජීවහාවිඥානය උපදනේ වේ ද, ... ස්පඨිලම්බන වූ සුඛසහගත වූ කාය විඥානය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස්ස කතමො සඛිඛාරො: යා වෙතනා සඤ්චෙතනා වෙතයිතත්තං, අයං චූච්චති සඛිඛාරො.

එහි සංස්කාර කචරෙ යත්: යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් වෙතයිත ඛවෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමං සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන කවරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ කායවිඥානධාතුයෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාම: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යන්: වේදනාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ ‘විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාම’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය කවරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ කායවිඥානධාතුයෙක් වේ ද, මේ ‘නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිතන්තං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො.

එහි ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි කවරෙ යන්: යම් ස්පඨියක් ස්පඨිකාරයෙක් මොනොචට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ ‘ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සපං සාතං සුඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සපා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යන්: යම් කායිකසාතයෙක් කායිකසුඛයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් කායසම්ඵස්සප සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො වෙදනාපච්චයා භවො: ධ්වපෙඤා වෙදනං සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යන්: වේදනාව තබා සංඥාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඥානස්කන්ධය යි. මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(25) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ච්ඡනය 409

409. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

409. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරහ යන්: යම් කලෙක කාමාවචර කුසලකම්මය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි, ... ස්ප්‍රඡ්චව්‍යාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාක වූ මනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඛය වෙයි, අධිමෝක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමො සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්ඤාණා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති සඬ්ඛාරො.

එහි සංස්කාර කවරෙ යන්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤාණාවක් වේතයිත බවෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්ඡා මනොධාතු, ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝධාතුයෙක් වේ ද, මේ 'සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන' යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

එහි විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාම' යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්ඡා මනොධාතු, ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡඡ්ඨායනන කවරෙ යත්: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝධාතුයෙක් වේ ද, මේ 'නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡඡ්ඨායනන' යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චුසනා සම්චුසනා සම්චුසිතන්තං, අයං චූච්චති ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො.

එහි ඡඡ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි කවරෙ යත්: යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨිකාරයෙක් මොනොවට ස්පඨි කරන අයුරෙක් ස්පඨි කළ බවෙක් වේ ද, මේ 'ඡඡ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨි' යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙවසානං නාසානං වෙනොසම්ඵස්සපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සපා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත්: යම් වෛතසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වේතෝසම්ඵස්සප වූ උපේක්‍ෂාවේදයියෙක්, වේතෝසම්ඵස්සප අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුක්ඛතා, අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ කවරෙ යත්: චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්‍ෂයෙක් අධිමොක්‍ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ඛ බවෙක් වේ ද, මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ' යි කියනු ලැබේ.

තප් කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යං පෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යත්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤානස්කන්ධ යි. මේ 'අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(26) 1/2 කුසල විපාක සෝමනස්ස සහගත සන්තිණය 410

410. කතමෙ ධම්මා අච්චාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

410. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යන්: යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි, ... ධර්මාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොම්නස් සහගත වූ විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(27) 1/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්තිණය 411

411. කතමෙ ධර්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධර්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවිච්චි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

411. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යන්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි, ... ධර්මාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්‍ෂාසහගත වූ විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(39) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රසුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 412

412. කතමෙ ධර්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්ප්‍රසුත්තා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධර්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පාසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවිච්චි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

412. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යන්: යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි, ... ධර්මාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොම්නස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රසුක්ත වූ විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(40) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413

(41) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 413

(42) 1/2 සොමනස්ස සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413

(43) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 413

(44) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413

(45) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත අසංකාරික විපාක සිත 413

(46) 1/2 උපේක්ඛා සහගත ඥාන විප්‍රයුක්ත සසංකාරික විපාක සිත 413

413. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්ප්‍රයුක්තා සසඬ්ඛාරොන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුක්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්ප්‍රයුක්තා සසඬ්ඛාරොන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්ප්‍රයුක්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්ප්‍රයුක්තා සසඬ්ඛාරොන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුක්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුක්තා සසඬ්ඛාරොන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

413. අව්‍යාකාතධම්මෝ කචරභ යන්: යම් කලෙක කාමාවචරකුසලකම්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සෝමනස්සසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ විපාකමනෝවිඤාන ධාතුව සඬ්ඛාර සහිත ව උපදනේ වේ ද ... සෝමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... සෝමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (විපාකමනෝවිඤානධාතුව) සඬ්ඛාර සහිත ව උපේක්ඛාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ... උපේක්ඛාසහගත වූ (විපාකමනෝවිඤාන ධාතුව) සඬ්ඛාර සහිත ව ... උපේක්ඛාසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... උපේක්ඛා සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (මනෝවිඤානධාතුව) සඬ්ඛාර සහිත ව රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායනනය වෙයි, ඡේද්‍යායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඛය වෙයි, අධිමෝක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තස් කතමො සඬ්ඛාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති සඬ්ඛාරො.

එහි සංස්කාර කචරෙ යන්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන කචරෙ යන්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුවෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන’ යි කියනු ලැබේ. ...

තස් කතමො වෙදනාපච්චයා පසාදො: යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො, අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කචරෙ යන්: යම් ඉද්ධාවක් හදහන අයුරෙක් අරමුණෙහි බැසගැනීමෙක් අභිප්‍රසාදයෙක් වේ ද, මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං චූච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ කවරෙ යන්: යම් අධිමෝක්‍ෂයෙක් අධිමොක්‍ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ 'ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ' යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යපෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති: 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යන්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනා ස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(60) 1/2 ප්‍රථමධ්‍යානය විපාක සිත 414

414. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විච්චිවෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පයමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති පයචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අචික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං විච්චිවෙව කාමෙහි -පෙ- පයමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති පයචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති: 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

414. අව්‍යාකතධම්මෙයෝ කවරභ යන්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාරිය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පයචිකසිණ සඛ්ඛායන චූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨිය වෙයි ... අචිකෙෂ්පය වේ. එ ම රූපාවචර කුසලකමීය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක චූ පයචිකසිණ සඛ්ඛායන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(61) 1/2 ද්විතීයධ්‍යානය විපාක සිත 415

(62) 1/2 තෘතීයධ්‍යානය විපාක සිත 415

(63) 1/2 චතුර්ථධ්‍යානය විපාක සිත 415

(64) 1/2 පඤ්චමධ්‍යානය විපාක සිත 415

415. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්ඛවිචාරානං චූපසමා -ඌප- දුතියං ඤානං -ඌප- තතියං ඤානං -ඌප- චතුඤ්ඤා ඤානං -ඌප- පයමං ඤානං -ඌප- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති පයචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -ඌප- අචික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං සුඛස්ස ව පහානා -ඌප- පඤ්චමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති පයචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -ඌප- තෙන චූච්චති: 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

415. අව්‍යාකතධම්මෙයෝ කවරභ යන්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාරිය වඩා ද, විතක්ඛවිචාරයන්ගෙන් සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පාච්චිකාන්ස්ත

සඬ්ඛ්‍යාන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රූස් කළ බැවින් සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... විපාක වූ පයවිකසිණ සඬ්ඛ්‍යාන පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(74) 1/2 ආකාසානඤ්චායතන විපාක සිත 416

(75) 1/2 විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාක සිත 416

(76) 1/2 ආකිඤ්චඤ්ඤායතන විපාක සිත 416

(77) 1/2 නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන විපාක සිත 416

416. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති -පෙ- සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුක්ඛං කුසලාං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලාං. තස්සෙව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුක්ඛං කුසලාං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛ්‍යානවිච්චියා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චියා නාමං, නාමපච්චියා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චියා එස්සො, එස්සපච්චියා වේදනා, වේදනාපච්චියා පසාදො, පසාදපච්චියා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චියා භවො, භවපච්චියා ජාති, ජාතිපච්චියා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන වූච්චති ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

416. අව්‍යාකතධර්මයෝ කචරහ යත්: යම් කලෙක අරුපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාභිය වඩා ද ... සච්චිකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සංඥා සහගත වූ සිව් වැනි දැහැනට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි ස්පඨය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ අරුපාවචරකුශලකමීය කළ බැවින් රූස් කළ බැවින් සච්චිකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... විපාක වූ නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සහගත වූ සිව් වැනි දැහැනට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(86) 1/2 සෝතාපත්ත මග්ග විපාක සිත 417

(87) 1/2 සකදාගාමි මග්ග විපාක සිත 417

(88) 1/2 අනාගාමි මග්ග විපාක සිත 417

(89) 1/2 අරහත්ත මග්ග විපාක සිත 417

417. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසලං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතනං පහානාය පයමාය භුමියා පත්තියා විච්චිවෙච කාමෙහි -පෙ- පයමං කුසලං -උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලාං. තස්සෙ’ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කුසලස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විච්චිවෙච කාමෙහි -පෙ- පයමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛ්‍යානවිච්චියා විඤ්ඤාණං,

විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනං, ඡට්ඨායනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

417. ආචාර්යකතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තර ධ්‍යානය වඩාද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක් වූ ප්‍රතිපදා ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨිය වෙයි ... අවිකේෂපය වේ. මේ ධර්මය කුශලයෝ යි. එ ම ලෝකෝත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් භාවිත බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ දුක් වූ ප්‍රතිපදා ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤාන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාද ප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමො සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්ඤා වෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති සඬ්ඛාරො.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤාවේතනාවක් වේතයිත බවෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤාමනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන කවරෙ යත්: යම් සිතක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාධාතුවෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන’ යි කියනු ලැබේ. ...

තඤ්ඤා කතමො වෙදනාපච්චයා පසාදො: යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො. අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත්: යම් හැදවීමක් හදහන අයුරෙක් බැසගැනීමක් වෙසෙසින් පැහැදීමක් වේ ද, මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා. අයං චූච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ කවරෙ යත්: චිත්තයාගේ යම් (අරමුණෙහි) නිශ්චයයෙක් නිශ්චයාකාරයෙක් එහි නිශ්චිත බවෙක් වේ ද, මේ ‘ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යං පෙඤ්ඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛණ්ඩො විඤ්ඤාණක්ඛණ්ඩො, අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති’ති. එවමෙනෙසං ධම්මානං සඬ්ඛති හොති සමාගමො හොති, සමොධානං හොති පාතුභාවො හොති. තෙන චූච්චති ‘එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති’ති.

එහි අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත්: අධිමෝක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාණස්කන්ධ යි. මේ ‘අධිමොක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ. ... ‘එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයෝ හොති’ යනු: මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සඬ්ඛතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමෝධානය වෙයි, ප්‍රාදුභාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි: ‘එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයෝ හොති’ යි.

කුශලවිපාකසඬ්ඛාරමූලකය නිමි.

|| අකුසලවිපාකසඬ්ඛාරමූලකය (සින් 7)

(13) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු විඤ්ඤාණ සිත 418

418. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිත්තා විපාකං චක්ඛ්විඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

418. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අකුසලකම්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපේක්ෂාසහගත විපාකචක්ඛ්විඤානය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤාන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායනනය වෙයි, ඡ්ඡේදායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමො සඬබාරො: යා වෙතනා සඤ්ඤෙතනා වෙතයිත්තං, අයං චූච්චති සඬබාරො.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤෙතනාවක් සිතනලද බවක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පා චක්ඛ්විඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චති සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝවිඤානධාතූයෙක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන’ යි කියනු ලැබේ. එයින් කියනු ලැබෙයි. ... ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(14) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝඤ්ඤාණ සිත 419

(15) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණ සිත 419

(16) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීව්හා විඤ්ඤාණ සිත 419

(17) 1/2 අකුසල විපාක දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණ සිත 419

419. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- සානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජීව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

419. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අකුසලකම්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් ශබ්දාලම්බන වූ උපේක්ෂාසහගත වූ විපාකශ්‍රෝත්‍රවිඤානය උපදනේ වේ ද ... ගඤ්ඤාරම්බන වූ උපේක්ෂාසහගත වූ ස්‍රාණවිඤානය උපදනේ වේ ද ... රසාලම්බන වූ උපේක්ෂාසහගත වූ ජීව්හාවිඤානය උපදනේ වේ ද ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වූ දු:ඛසහගත වූ කායවිඤානය උපදනේ වේ , එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායනනය වෙයි, ඡ්ඡේදායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ, මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිභුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමො සඬබාරො: -පෙ- අයං චූච්චති සඬබාරො.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත්: ... මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්පාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය කවරෙ යන්: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ...
තදනුරූපමනෝවිඥානධාතුයෙක් වේ ද, මේ 'සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන' යි කියනු ලැබේ. ...

තත් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා, යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං
කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව කවරෙ යන්: යම් කායිකඅසාතයෙක් කායිකදුඃඛයෙක් කායසම්ඵස්සජ වූ
අසාතදුඃඛවේදයිතයෙක් කායසම්ඵස්සජ වූ අසාතදුඃඛවේදනායෙක් වේ ද, මේ 'ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු
ලැබේ.

තත් කතමො වෙදනාපච්චයා භවො: ධපෙඤා වෙදනං සඤ්ඤාක්ඛණො සඬ්ඛාරක්ඛණො විඤ්ඤාණක්ඛණො අයං
චූච්චති වෙදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛණස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යන්: වේදනාව තබා සංඥාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඥානස්කන්ධ යි. මේ
'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛණස්ස
සමුදයෝ හොති' යි.

(18) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ඨජන සිත 420

420. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොධාතු
උප්පන්තා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං
සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා
එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති,
ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛණස්ස සමුදයො හොති' ති.

420. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරභ යන්: යම් කලෙක අකුසලකම්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි ...
ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ඛාසහගත වූ විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ
ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය
වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඛය
වෙයි, අධිමෝක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු
ලැබෙයි 'එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛණස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(19) 1/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්තිණ සිත 421

421. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා
මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්තා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා
පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං,
ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො,
භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛණස්ස සමුදයො
හොති' ති.

421. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරභ යන්: යම් කලෙක අකුසලකම්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි ...
ධම්මාලම්බන වේවයි, යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ඛාසහගත වූ විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද,
එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි,
ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඛය වෙයි,
අධිමෝක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු
ලැබෙයි 'එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛණස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

අකුසලවිපාකසඬ්ඛාරමූලකං නිට්ඨිතං.

අකුසලවිපාකසඬිබාරමූලකය නිමි.

III ක්‍රියාසංස්කාරමූලකය (සින් 20)

(28) 1/1 උපේක්ඛා සහගත පඤ්චද්වාරාවච්ඡන ක්‍රියා සිත 422

422. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ව කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඬිබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

422. අව්‍යාකෘතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්ෂාසහගත වූ නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කම්විපාක වූ ක්‍රියාමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ඛය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කතමො සඬිබාරො: යා වෙනනා සඤ්ඤෙනනා වෙනයිතන්තං, අයං වුච්චති සඬිබාරො.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤවේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද මේ ‘සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඬිබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තප්ජාමනොධාතු, ඉදං වුච්චති සඬිබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝවිඤානධාතුවක් වේ ද, මේ ‘සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤාන’ යි කියනු ලැබේ. ...

තඤ්ඤා කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙවසාතං නාසාතං වෙනොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං වෙනොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව කවර යත්: වෙනසික වූ යම් නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛවේදයිතයෙක් වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය කවරෙ යත්: චිත්තයාගේ යම් නිශ්චයෙක් නිශ්චයාකාරයෙක් ඒ අරමුණෙහි නිශ්චිත බවෙක් වේ ද, මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ’ යි කියනු ලැබේ

තඤ්ඤා කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: ධ්පෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬිබාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො. -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ති.

එහි අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත්: අධිමෝක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤානස්කන්ධ යි. මේ ‘අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(30) 1/1 සෝමනස්ස සහගත හසිතුප්පාද ක්‍රියා සිත 423

423. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

423. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සෝමනස්සහගත වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(29) 1/1 උපේක්ඛා සහගත මනෝද්චාරාවඡ්ඡන ක්‍රියා සිත 424

424. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

424. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි. යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්‍ෂාසහගත වූ නො ම කුසල වූ අකුසල නො වූ නො ද කම්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(47) 1/1 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුක්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත425

425. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සහගතා ඤාණසම්පයුක්තා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

425. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මවිපාක වූ සොම්නස් සහගියා වූ ඤාණසම්පයුක්ත වූ ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

- (48) 1/1 සොමනස්සභගත ඤාණසම්පයුක්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426
- (49) 1/1 සොමනස්සභගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත426
- (50) 1/1 සොමනස්සභගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426
- (51) 1/1 උපෙක්ඛාසභගත ඤාණසම්පයුක්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත426
- (52) 1/1 උපෙක්ඛාසභගත ඤාණසම්පයුක්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426
- (53) 1/1 උපෙක්ඛාසභගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත අසංකාරික ක්‍රියා සිත426
- (54) 1/1 උපෙක්ඛාසභගත ඤාණවිප්‍රයුක්ත සසංකාරික ක්‍රියා සිත426

426. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සභගතා ඤාණසම්පයුක්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සභගතා ඤාණවිප්පයුක්තා -පෙ- සොමනස්සභගතා ඤාණවිප්පයුක්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසභගතා ඤාණසම්පයුක්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසභගතා ඤාණසම්පයුක්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසභගතා ඤාණවිප්පයුක්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසභගතා ඤාණවිප්පයුක්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ති.

426. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මවිපාක වූ සොමනස් සභගිය ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව සඛ්ඛාර සහිත ව උපදනේ වේ ද ... සොමනස් සභගිය ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... සොමනස් සභගිය ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව) සඛ්ඛාර සහිත ව ... උපේක්‍ෂාසභගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ ... උපේක්‍ෂාසභගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව) සඛ්ඛාර සහිත ව ... උපේක්‍ෂා සභගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ .. රූපාලම්බන වේවයි ... ධම්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැඹූ උපේක්‍ෂාසභගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිඤානධාතුව) සඛ්ඛාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(65) 1/1 ප්‍රථමධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 427

427. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඤානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං, විච්චිවෙව කාමෙහි -පෙ- පදමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති පදවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ති.

427. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මවිපාක වූ ඉහත්මයෙහි සුඛවිහරණ ඇති රූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පදවිකසිණ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි,

ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(66) 1/1 ද්විතීයධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428

(67) 1/1 තෘතීයධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428

(68) 1/1 චතුස්ථධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428

(69) 1/1 පඤ්චධ්‍යානය ක්‍රියා සිත 428

428. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඝාතං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මචිපාකං දිට්ඨිධම්ම සුඛචිහාරං, චිතක්ඛච්චාරානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඝාතං -පෙ- චතුස්ථං ඝාතං -පෙ- පඨමං ඝාතං -පෙ- පඤ්චමං ඝාතං උපසම්පජ්ජ චිහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

428. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මචිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛචිහරණ ඇති රූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වඩා ද, චිතක්ඛච්චාරයන්ගේ සන්භිදීමෙන් ... ද්විතීය ධ්‍යානයට ... චතුස්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඨවිකසිණපඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායනනය වෙයි, ඡේද්‍යායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඛය වෙයි, අධිමෝක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(78) 1/1 ආකාසානඤ්චායනන ක්‍රියා සිත 429

(79) 1/1 විඤ්ඤාණඤ්චායනන ක්‍රියා සිත 429

(80) 1/1 ආකිඤ්චඤ්චායනන ක්‍රියා සිත 429

(81) 1/1 නේවසඤ්චායනන ක්‍රියා සිත 429

1 වාරය (පච්චයා)

429. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඝාතං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මචිපාකං දිට්ඨිධම්ම සුඛචිහාරං, සඛිඛසො අකිඤ්චඤ්චායනනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්චානාසඤ්චායනනසඤ්චාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුස්ථං ඝාතං උපසම්පජ්ජ චිහරති. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො,1 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

429. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මචිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛචිහරණ ඇති අරූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වඩා ද, සචිප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්චායනනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... නේවසඤ්චායනන සංඥා සහගත වූ චතුස්ථධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායනනය වෙයි, ඡේද්‍යායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ඛය වෙයි, අධිමෝක්ඛප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

2 වාරය (හේතු)

430. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරහෙතුකං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමහෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො,1 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවචති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

430. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරහේතුක වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානහේතුක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමහේතුක වූ ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනහේතුක වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිහේතුක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

3 වාරය(සම්පයුත්තවතුක්කං)

431. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඬ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො,1 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවචති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

431. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරහේතුක වූ විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් විඥානසම්පයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්පයුක්ත වූ ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනසම්පයුක්ත වූ ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිසම්පයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

4 වාරය (අඤ්ඤමඤ්ඤ)

432. තස්මිං සමයෙ සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා’පි සඬ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා’පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතනපච්චයා’පි නාමං, ඡට්ඨායතනපච්චයා, එස්සො එස්සපච්චයා’පි ඡට්ඨායතනං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා’පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා පසාදො පසාදපච්චයා’පි වෙදනා, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො,1 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවචති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

432. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඥානය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනය වෙයි, ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි. ඡ්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්‍යායතනය වෙයි. ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

කිරියාසඬ්ඛාරමූලකං නිට්ඨිතං
ක්‍රියාසංස්කාරමූලකය නිමි.
අව්‍යාකතනිද්දෙසො.
අව්‍යාකෘතනිදෙථ්ඨ යි.

04 අවිජ්ජාමූලකකුසල නිද්දේශය (සිත් 21)

(31) 2/2 සොමනස්සභගන ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික සිත 433 (4 ආකාරය)

1 වාරය (පච්චයා)

433. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සභගනං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො,1 අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

433. කුශලධම්මයෝ කවරභ යත්: යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි ... ධම්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් ඇඳැබැ සොම්නස් සභගන වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායතනය වෙයි, ඡ්ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛක්ඛන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතත්තං. අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො -පෙ- තෙන වුව්චති ‘එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

2 වාරය (පච්චයා)

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. නාමපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුව්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

3 වාරය (පච්චයා)

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුව්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡ්ඡේදායතනය වෙයි, ඡ්ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි,

භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

4 වාරය (පච්චයා)

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡඩායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(32) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණසම්පයුත්ත සසංකාරික සීත 434

(33) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණච්චපුයුත්ත අසංකාරික සීත 434

(34) 2/2 සොමනස්සසහගත ඤාණච්චපුයුත්ත සසංකාරික සීත 434

(35) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණසම්පයුත්ත අසංකාරික සීත 434

(36) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණච්චපුයුත්ත සසංකාරික සීත 434

(37) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණච්චපුයුත්ත අසංකාරික සීත 434

(38) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඤාණච්චපුයුත්ත සසංකාරික සීත 434

434. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණච්චපුයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණච්චපුයුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණච්චපුයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණච්චපුයුත්තං සසඬ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

434. කුශලධම්මයෝ කචරහ යත්: යම් කලෙක සොමනස් සහගත චූ ඤානසම්පුයුක්ත චූ කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද ... සොමනස් සහගත චූ ඤානච්චපුයුක්ත චූ ... සොමනස් සහගත චූ ඤානච්චපුයුක්ත චූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව ... උපේක්‍ෂාසහගත චූ ඤානසම්පුයුක්ත චූ ... උපේක්‍ෂාසහගත චූ ඤානසම්පුයුක්ත චූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව ... උපේක්‍ෂාසහගත චූ ඤානච්චපුයුක්ත චූ ... රූපලම්බන වේවයි ... ධම්මාලම්බන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්‍ෂාසහගත ඤානච්චපුයුක්ත කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(55) 2/2 ප්‍රථමධ්‍යානය කුසල් සිත 435

435. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ රුප්‍රපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විච්චිවෙව කාමෙහි -පෙ- පයමං ඝාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පයචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

435. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාථීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පයචිකසිණ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් අජ්ජායතනය වෙයි, අජ්ජායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(56) 2/2 ද්විතීයධ්‍යානය කුසල් සිත 436

(57) 2/2 තෘතීයධ්‍යානය කුසල් සිත 436

(58) 2/2 චතුර්ථධ්‍යානය කුසල් සිත 436

(59) 2/2 පඤ්චමධ්‍යානය කුසල් සිත 436

436. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ රුප්‍රපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විතක්ඛවිචාරානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ඝාතං -පෙ- තතියං ඝාතං -පෙ- චතුර්ථං ඝාතං -පෙ- පයමං ඝාතං -පෙ- පඤ්චමං ඝාතං උපසම්පජ්ජ විහරති පයචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

436. කුශලධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාථීය වඩා ද, විතක්ඛවිචාරයන් සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පයචිකසිණ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් අජ්ජායතනය වෙයි, අජ්ජායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(70) 2/2 ආකාසානඤ්චායනන කුසල් සිත 437

(71) 2/2 විඤ්ඤාණඤ්චායනන කුසල් සිත 437

(72) 2/2 ආකිඤ්චඤ්ඤායනන කුසල් සිත 437

(73) 2/2 නෝචසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුසල් සිත 437

437. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ අරුප්‍රපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. සඬ්ඛසො ආකිඤ්චඤ්ඤායනනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසභගතං සුඛස්ස ව පහානා -පෙ- චතුර්ථං ඝාතං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

437. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අරූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාරිය වඩා ද, සවිප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසංඥා සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... වතුඤ්ඤානාසංඥා වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානාසංඥා වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතෙස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(82) 2/2 සෝතාපන්න මග්ග සිත 438

(83) 2/2 සකදාගාමි මග්ග සිත 438

(84) 2/2 අනාගාමි මග්ග සිත 438

(85) 2/2 අරහත්ත මග්ග සිත 438

438. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසලා භාවෙති නියානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පට්ඨාය භූමියා පත්තියා විච්චිවෙ ව කාමෙහි -පෙ- පට්ඨං කුසලා උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛණ්ඩං, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරො, සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

438. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤානාසංඥා වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක් වූ ප්‍රතිපදා ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානාසංඥා වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චේතනා වෙනයිත්තං අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරො -පෙ- එවමෙතෙසං ධම්මානං සඛිගති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පානුභාවො හොති. තෙන වුච්චති 'එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති' ති.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් චේතයිත බවෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. ... මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සඛිගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමෝධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයෝ හොති' යි

05 කුසලවිපාකමූලකං නිට්ඨිතං (සිත් 29)

(20) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු විඤ්ඤාණය 439

439. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කත්තං උපචිත්තං විපාකං වක්ඛු විඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපේක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛිඛාරො, සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො,

එස්සප්වවයා වෙදනා, වෙදනාපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාති, ජාතිපව්වයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

439. එහි අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකමීය කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපේක්‍ෂාසහගත විපාක වක්‍රවර්තනාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තස් කතමො කුසලමූලපව්වයා සඬබාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතත්තං අයං චූච්චති කුසලමූලපව්වයා සඬබාරො -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චෙනනාවක් වේතයිත නවෙක් වේ ද, මේ 'කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. ... එහෙයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

- (21) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත යෝන විඤ්ඤාණය 440
- (22) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණය 440
- (23) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීවිභා විඤ්ඤාණය 440
- (24) 2/2 කුසල විපාක සුඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය 440

440. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජීවිභාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපව්වයා සඬබාරො, සඬබාරපව්වයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපව්වයා නාමං. නාමපව්වයා ඡේද්‍යායතනං, ඡේද්‍යායතනපව්වයා එස්සො, එස්සප්වවයා වෙදනා, වෙදනාපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාති, ජාතිපව්වයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

440. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකමීය කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපේක්‍ෂාසහගත විපාක ශ්‍රෝත්‍රවිඥානය උපදනේ වේ ද, ... ගඤ්ඤාරම්බන වූ උපේක්‍ෂාසහගත ස්‍රාණවිඥානය උපදනේ වේ ද, ... රසාලම්බන වූ උපේක්‍ෂාසහගත ජීවිභාවිඥානය උපදනේ වේ ද ... ස්ප්‍රඡ්චව්‍යාලම්බන වූ සුඛසහගත කායවිඥාන උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

- (25) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්චිතනය 441

441. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපව්වයා සඬබාරො, සඬබාරපව්වයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපව්වයා නාමං, නාමපව්වයා ඡේද්‍යායතනං, ඡේද්‍යායතනපව්වයා එස්සො, එස්සප්වවයා වෙදනා, වෙදනාපව්වයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාති, ජාතිපව්වයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

441. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්‍ෂාසහගත විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයනනය වෙයි, ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යයෙන් ස්ප්‍රීය වෙයි, ස්ප්‍රීප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(26) 2/2 කුසල විපාක සෝමනස්ස සහගත සන්නිණය 442

442. කතමෙ ධර්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධර්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවචති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

442. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොම්නස් සහගිය මනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයනනය වෙයි, ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යයෙන් ස්ප්‍රීය වෙයි, ස්ප්‍රීප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(27) 2/2 කුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්නිණය 443

443. කතමෙ ධර්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධර්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'.

443. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපේක්‍ෂාසහගත විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයනනය වෙයි, ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යයෙන් ස්ප්‍රීය වෙයි, ස්ප්‍රීප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... මෙසේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තස් කතමො කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනනා සඤ්චෙනනා වෙනයිතත්තං අයං වුවචති කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො -පෙ- තෙන වුවචති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් චේතයිත ඛවෙක් වේ ද, මේ 'කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(31) 2/2 සෞම්‍යසහගත ඥාණසම්පයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 444

444. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සෞම්‍යසහගතා ඥාණසම්පයුත්තා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

444. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරභ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්මීය කළ බැවින් රූපලම්බන වෙවයි ... ධම්මාරම්බන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබැ සෞම්‍යස් සහගත ඥාණසම්පයුත්ත විපාකමනෝවිඤානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(32) 2/2 සෞම්‍යසහගත ඥාණසම්පයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445

(33) 2/2 සෞම්‍යසහගත ඥාණවිප්පයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 445

(34) 2/2 සෞම්‍යසහගත ඥාණවිප්පයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445

(35) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඥාණසම්පයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 445

(36) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඥාණසම්පයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445

(37) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඥාණවිප්පයුත්ත අසංකාරික විපාක සිත 445

(38) 2/2 උපෙක්ඛාසහගත ඥාණවිප්පයුත්ත සසංකාරික විපාක සිත 445

445. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සෞම්‍යසහගතා ඥාණසම්පයුත්තා සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- සෞම්‍යසහගතා ඥාණවිප්පයුත්තා -පෙ- සෞම්‍යසහගතා ඥාණසම්පයුත්තා සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඥාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඥාණසම්පයුත්තා සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඥාණවිප්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඥාණවිප්පයුත්තා සසඬ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන වූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

445. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරභ යත්: යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකම්මීය කළ බැවින් රූප ලම්බන වෙවයි ... සෞම්‍යස් සහගත ඥාණසම්පයුත්ත විපාකමනෝවිඤාන ධාතුව සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද ... සෞම්‍යස් සහගත ඥාණවිප්පයුත්ත ... සෞම්‍යස් සහගත ඥාණවිප්පයුත්ත (විපාකමනෝවිඤානධාතුව) සංස්කාර සහිත ව ... උපේක්‍ෂා සහගත ඥාණසම්පයුත්ත ... උපේක්‍ෂා සහගත ඥාණසම්පයුත්ත (විපාකමනෝවිඤානධාතුව) සංස්කාර සහිත ව ... උපේක්‍ෂා සහගත ඥාණවිප්පයුත්ත ... රූපලම්බන වෙවයි ... ධම්මාරම්බන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබැ උපේක්‍ෂා සහගත ඥාණවිප්පයුත්ත මනෝවිඤානධාතුව සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි,

වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(60) 2/2 ප්‍රථමධ්‍යානය විපාක සිත 446

446. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විච්චිවෙව කාමෙහි -පෙ- පදමං ඝානං උපසම්පජ්ජ විහරති පදවි කසිණං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විච්චිවෙව කාමෙහි -පෙ- පදමං ඝානං උපසම්පජ්ජ විහරති පදවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬබාරො, සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුව්චති 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

446. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරභ යත්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගීය වඩා ද කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පදවිකසිණප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ. මේ ධම්මයෝ කුශලයෝ යි. එම රූපාවචර කුශලකමීය කළ බැවින් රූස් කළ බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ පදවිකසිණප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතනය වෙයි, ඡේද්‍යතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(61) 2/2 ද්විතීයධ්‍යානය විපාක සිත 447

(62) 2/2 තෘතීයධ්‍යානය විපාක සිත 447

(63) 2/2 චතුර්ථධ්‍යානය විපාක සිත 447

(64) 2/2 පඤ්චමධ්‍යානය විපාක සිත 447

447. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විතක්ඛවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඝානං -පෙ- තතියං ඝානං -පෙ- චතුර්ථං ඝානං -පෙ- පදමං ඝානං -පෙ- පඤ්චමං ඝානං උපසම්පජ්ජ විහරති පදවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සුඛස්ස ව පහානා -පෙ- පඤ්චමං ඝානං උපසම්පජ්ජ විහරති පදවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬබාරො, සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන වුව්චති 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

447. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරභ යත්: යම් කලෙක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගීය වඩා ද, විතක්ඛවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පදවිකසිණ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ. මේ ධම්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචරකුශලකමීය කළ බැවින් රූස් කළ බැවින් සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... විපාක වූ පදවිකසිණපඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතනය වෙයි, ඡේද්‍යතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි,

ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(74) 2/2 ආකාසානඤ්චායනන විපාක සින 448

(75) 2/2 විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාක සින 448

(76) 2/2 ආකිඤ්චඤ්ඤායනන විපාක සින 448

(77) 2/2 නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන විපාක සින 448

448. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරුපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායනනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුසං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායනනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුසං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

448. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරභ යත්: යම් කලෙක අරුපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාථීය වඩා ද, සච්ඡිකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායනනය ඉක්මවා නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන සංඥා සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුස්ඨානායට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨිය වෙයි ... අවිකේපය වේ. මේ ධම්මයෝ කුසලයෝ යි. එ ම අරුපාවචරකුසලකම්මය කළ බැවින් ඊස් කළ බැවින් සච්ඡිකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායනනය ඉක්මවා නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන සංඥා සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... විපාක චතුස්ඨානායට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුසලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(86) 2/2 සෝනාපන්න මග්ග විපාක සින 449

(87) 2/2 සකදාගාමී මග්ග විපාක සින 449

(88) 2/2 අනාගාමී මග්ග විපාක සින 449

(89) 2/2 අරහත්ත මග්ග විපාක සින 449

449. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඤානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපවයගාමීං දිට්ඨිගතනං පහානාය පට්ඨාය භුමියා පත්තියා විච්චිවෙච කාමෙහි -පෙ- පට්ඨං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඤානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විච්චිවෙච කාමෙහි -පෙ- පට්ඨං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤකං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

449. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන්: යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක් වූ ප්‍රතිපදා ඇති ලැයි වූ අභිඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පඨය වෙයි ... අවිකේෂ්පය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලෝකෝත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් භාවිත බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක් වූ ප්‍රතිපදා ඇති ලැයි වූ අභිඤා ඇති ශුන්‍යත වූ විපාක ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා කුසලමූලපච්චයා සඬබාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතත්තං, අයං චූච්චති කුසලමූලපච්චයා සඬබාරො -පෙ- 'එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති' ති. එවමෙනෙසං ධම්මානං සඬගති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාකුභාවො හොති. තෙන චූච්චති 'එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති' ති.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යන්: යම් වේතනාවක් සඤ්චෙනතාවක් වේතයිත බවෙක් වේ ද, මේ 'කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. ... 'එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති' යනු: මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සඬගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමෝධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති' යි.

කුශලවිපාකමූලකය නිමි.

06 අකුසලවිපාකමූලකං නිට්ඨිතං (සින් 07)

(13) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත වක්ඛු විඤ්ඤාණ සින් 450

450. තනමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං වක්ඛු විඤ්ඤාණා උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඬබාරො, සඬබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

450. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන්: යම් කලෙක අකුශලකම්ය කළ බැවින් රූපාරම්මණ වූ උපේක්ෂාසහගතවිපාකවක්ඛු විඤානය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨය වෙයි, ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තඤ්ඤා අකුසලමූලපච්චයා සඬබාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතත්තං. අයං චූච්චති අකුසලමූලපච්චයා සඬබාරො -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

එහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යන්: යම් වේතනාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' යි.

(14) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සෝන විඤ්ඤාණ සීන 451

(15) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සාණ විඤ්ඤාණ සීන 451

(16) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත ජීවිහා විඤ්ඤාණ සීන 451

(17) 2/2 අකුසල විපාක දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණ සීන 451

451. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං සොනවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපේක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- සානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපේක්ඛාසහගතං ගඤ්ඤාණං -පෙ- ජීවිහාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපේක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඬබ්බාරො, සඬබ්බාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

451. අව්‍යාකතධම්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අකුසලකම්ම කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් විපාක වූ ශබ්දාලම්බන වූ උපේක්ඛාසහගත ශ්‍රෝත්‍රවිඤානය උපදනේ වේ ද, ... ගඤ්ඤාණවිඤාන වූ උපේක්ඛාසහගත ස්පර්ශවිඤානය උපදනේ වේ ද, ... රසාලම්බන වූ උපේක්ඛාසහගත ජීවිහාවිඤානය උපදනේ වේ ද, ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වූ දු:ඛසහගත කායවිඤානය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුසලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤානය වෙයි, විඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායනනය වෙයි, ඡේද්‍යායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ.

තස් කතමො අකුසලමූලපච්චයා සඬබ්බාරො: යා වෙනතා සඤ්ඤාකේතනා වෙනයිතන්තා අයං වුවච්චි අකුසලමූලපච්චයා සඬබ්බාරො -පෙ- තස් කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා: යං කායිකං අසානං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සප්පං අසානං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සප්පං අසානා දුක්ඛා වෙදනා. අයං වුවච්චි ඵස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි අකුසලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්ඤාකේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ‘අකුසලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර’ යි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත්: යම් අසානයක් කායික දු:ඛයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාන - දු:ඛවේදයිතයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාන - දු:ඛවේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො වෙදනාපච්චයා භවො: යංපෙඤා වෙදනං සඤ්ඤාකේතනො සඬබ්බාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අයං වුවච්චි වෙදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුවච්චි ‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත්: වේදනාව තබා සංඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤානස්කන්ධ යි. මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ. ... ‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති’ යි.

(18) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සම්පට්ඨිජන සීන 452

452. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඬබ්බාරො, සඬබ්බාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුවච්චි ‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’ ති.

452. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අකුශලකමීය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි. ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. ... එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙනස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හොති' යි.

(19) 2/2 අකුසල විපාක උපේක්ඛා සහගත සන්නිණ සිත 453

453. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා හොති උපේක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

453. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්: යම් කලෙක අකුශලකමීය කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි. ... ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාකමනෝවිඥානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පඨිය වෙයි, ස්පඨියප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂය වෙයි, අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

තස් කතමො අකුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො: යා වෙනතා සඤ්චෙනතා වෙනයිතන්තං, අයං චූච්චති අකුසලමූලපච්චයා සඬ්ඛාරො.

එහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තඡ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතූ. ඉදං චූච්චති සඬ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන කවරෙ යත්: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝවිඥානධාතුවක් වේ ද, මේ 'සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරක්ඛන්ධො. ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

එහි විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාම කවරෙ යත්: වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාම' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තඡ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතූ. ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝවිඥානධාතුවක් වේ ද, මේ 'නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන' යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චූසනා සම්චූසනා සම්චූසිතන්තං. අයං චූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො.

එහි ඡේදයන්ගෙන් ස්පඨ කවරෙ යන්: යම් ස්පඨයෙක් ස්පඨාකාරයෙක් මොනොවට ස්පඨ කරන අයුරෙක් ස්පඨ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ‘ඡේදයන්ගෙන් ස්පඨ’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං, වෙනොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

එහි ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යන්: යම් වෙනසික වූ නො ම මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් උපේක්‍ෂාවේදයිතයෙක් වේතෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් උපේක්‍ෂාවේදනාවක් වේ ද, මේ ‘ස්පඨප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා. අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ කවරෙ යන්: චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්‍ෂයෙක් අධිමොක්‍ෂාකාරයෙක් ආලම්බනයෙහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ‘වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්‍ෂ’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො: යපෙඤා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අයං චූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො.

එහි අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යන්: අධිමෝක්‍ෂය තබා වේදනාස්කඤ්ඤා ය, සංඤාස්කඤ්ඤා ය, සංස්කාරස්කඤ්ඤා ය, විඤාණස්කඤ්ඤා ය. මේ ‘අධිමෝක්‍ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බන්ති අභිනිබ්බන්ති පාත්‍රභාවො. අයං චූච්චති භවපච්චයා ජාති.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවරෙ යන්: ඒ (අරුපී) ධර්මයන්ගේ යම් නිපද්දීමක් වෙසෙසින් නිපද්දීමක් භටගැන්මක් වෙසෙසින් භටගැන්මක් පහළවීමක් වේ ද, මේ ‘භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති’ යි කියනු ලැබේ.

තස් කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අජී ජරා, අජී මරණං. තස් කතමා ජරා: යා තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණනා ආයුනො සංභාති. අයං චූච්චති ජරා. තස් කතමං මරණං: යො තෙසං ධම්මානං ඛයො චයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චනා අන්තරධානං. ඉදං චූච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං ඉදං චූච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යන්: ජරාවක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යන්: ඒ අරුපීධර්මයන්ගේ යම් ජරාවක් දිරන බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමක් වේ ද, මේ ‘ජරා’ යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවරෙ යන්: ඒ අරුපීධර්මයන්ගේ යම් ක්‍ෂයවීමක් ව්‍යයවීමක් බිඳීමක් භාත්පසින් බිඳීමක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ ‘මරණ’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය දැ යි මේ ‘ජරාමරණ’ යි කියනු ලැබේ.

‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති’ ති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඛ්ඛනි භොති, සමාගමො භොති, සමොධානං භොති, පාත්‍රභාවො භොති. තෙන චූච්චති ‘එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති’ ති.

‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ භොති’ යනු: මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛස්කන්ධයාගේ සඛ්ඛනිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුභාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි ‘එවමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ භොති’ යි.

අකුශලවිපාකමූලකය නිමි.

අභිධම්මාජනිය නිමි.

පට්ඨවසමුප්පාදවිභවිගො නිවර්තනො ජට්ඨො.

ප්‍රතිත්‍යාසමුප්පාදවිභවිගය නිමි.